

LUONNOS Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia sekä ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettua lakia muutettaisiin siten, että ammatillisen koulutuksen valtakunnallista tietovarantoa laajennettaisiin opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kuuluvilla tiedoilla sekä tiedoilla muusta ammatillisesta koulutuksesta. Lisäksi lakia valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä muutettaisiin niiltä osin, kuin se on tarpeellista lain harmonisoimiseksi Euroopan unionin tietosuojasetuksen kanssa.

Ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin lisättäisiin tiedonsaantioikeus henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta. Oikeus saada tieto säädettäisiin ammatilliselle koulutuksen järjestäjälle sekä työpaikalle, jossa järjestetään koulutusta käytännön työtehtävien yhteydessä tai jossa osoitetaan osaaminen.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 Nykytila ja sen arviointi	4
1.1. Lainsäädäntö.....	4
1.2. Nykytilan arviointi.....	11
2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	17
2.1 Tietosuoja-asetuksen edellyttämä harmonisointi	17
2.2 Tietosisällön laajentaminen	17
2.3 Uudet säännökset tietojensaannista	20
3 Esityksen vaikutukset	21
3.1 Vaikutukset opiskelijan asemaan	21
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	21
3.3 Vaikutukset työelämään	22
3.4 Taloudelliset vaikutukset	22
4 Asian valmistelu	23
4.1 Valmisteluvaiheet ja aineisto	23
4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	23
5 Riippuvuus muista esityksistä	24
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	25
1 Lakiehdotusten perustelut	25
1.1. Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä.....	25
1 luku. Yleiset säännökset	25
2 luku. Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallinen tietovaranto	27
4 luku. Opiskelijavalintarekisteri	36
5 luku. Korkeakoulujen valtakunnallinen tietovaranto	36
6 luku. Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelu	37

Luonnos 2.7.2018

1.2. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamiseksi	38
2 Voimaantulo	40
3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	40
LAKIEHDOTUKSET	43
1. Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta ..	43
2. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta	50
LIITTEET	52
Rinnakkaistekstit	52
1. Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta ..	52
2. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta	61

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja sen arviointi

1.1 Lainsäädäntö

Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä

Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä tuli voimaan 1.1.2018. Laki yhdisti useampia eri rekisterisäädöksiä samalla säädöksellä säädeltäväksi. Laki myös mahdollisti tietojen luovuttamisen kootusti yksilölle sekä niille viranomaisille, joilla on laissa säädetty oikeus saada tietoja. Laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä ei säädetä tiedonsaantioikeuksista, vaan niistä säädetään eri substanssilaeissa. Lain ja erityisesti niin kutsutun KOSKI-palvelun kehittämistä on ollut tarkoitus jatkaa edelleen muun muassa laajentamalla palvelun tietosisältöä.

Laissa säädetään perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta, johon tallennetaan perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen opiskelua, suorituksia ja tutkintoja, läsnäoloa sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämistä koskevia tietoja, joita henkilö tarvitsee hakeutuessaan koulutukseen, koulutuksen aikana, työelämässä sekä hakiessaan koulutukseen liittyviä etuisuuksia. Tietovarantoon tallennetaan lisäksi tietoja, joita tarvitaan myönnettäessä opetuksen ja koulutuksen rahoitusta. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät toimivat tietovarannon rekisterinpitäjinä ja Opetushallitus teknisenä ylläpitäjänä.

Ylioppilastutkintorekisteristä, opiskelijavalintarekisteristä ja korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta säädetään pääasiassa vastaavasti kuin kumotuissa opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetuissa laeissa.

Laissa säädetään myös Opetushallituksen ylläpitämästä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta. Palvelussa henkilö voi katsoa ja käyttää laissa tarkoitettuihin rekistereihin ja tietovarantoihin sisältyviä omia tietojaan. Luovutuspalvelua käytetään myös tietojen luovuttamiseen viranomaisille. Henkilö voi palvelussa lisäksi antaa suostumuksensa rekisterissä tai tietovarannossa olevan tiedon luovuttamiseen palvelun avulla muille tahoille. Palvelun kautta tapahtuvasta tietojen luovutuksesta vastaa Opetushallitus.

Lisäksi laissa säädetään oppijanumerosta, jota käytetään henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa laissa tarkoitettuja tietoja. Oppijanumeroista muodostuu oppijanumerorekisteri, jota ylläpitää Opetushallitus.

Laki ammatillisesta koulutuksesta

Henkilökohtaistaminen ja muut yksilölliset suunnitelmat ennen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaan tuloa

Ennen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaan tuloa 1.1.2018 henkilökohtaistamisesta puhuttiin vain ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisten **näyttötutkintojen** yhteydessä. Koulutuksen järjestäjän tehtävänä oli vastata näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen, tutkinnon suorittamisen ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisesta sekä näihin liittyvästä ohjauksesta. Säännös koski näyttötutkintoina suoritettavia ammatillisia perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Henkilökohtaistamisella tarkoitettiin näyttötutkinnon suorittajan ja näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa olevan opiskelijan valmistavaan koulutukseen osallistumisen, tutkintotilaisuuksien sekä ohjaus-, neuvonta- ja tukitoimien asiakaslähtöistä suunnittelua ja toteutusta. Koulutuksen järjestäjän tuli tehdä henkilökohtaistamisen aikana yhteistyötä hakeutujan tai tutkinnon suorittajan lisäksi myös näyttötutkinnon järjestäjän, työelämän edustajien ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Henkilökohtaistamisessa noudatettiin aina Opetushallituksen määrittämiä tutkintojen perusteita.

Näyttötutkinnoissa henkilön tarvitsema koulutus ja muu osaamisen hankkimistapa suunniteltiin tutkinnon suorittajan henkilökohtaisten ja tarvittaessa työpaikan tarpeiden pohjalta tutkinnon perusteiden mahdollistamalla tavalla. Näyttötutkintojärjestelmän keskeinen periaate oli eri tavoin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen. Osaaminen voitiin hankkia eri tavoin, esimerkiksi työelämässä, koulutuksessa tai harrastuksissa. Henkilökohtaistaminen oli osa tutkinnon suorittajan oikeusturvaa, ja sillä varmistettiin se, että valmistavaa koulutusta ei tarjota enempää kuin on tutkinnon tai sen osan suorittamisen näkökulmasta tarpeen. Henkilökohtaistamisella huolehdittiin myös siitä, että tarvittava opetus järjestettiin tutkinnon suorittajan elämäntilanne ja aiemmin opittu huomioon ottaen, ja että opiskeluajat ja -tavat olivat tarkoituksenmukaisia. Jos henkilö ei osallistunut näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen, henkilökohtaistamisesta vastasi näyttötutkinnon järjestäjä.

Koulutuksen tai näyttötutkinnon järjestäjä laati yhdessä tutkinnon suorittajan kanssa *henkilökohtaistamista koskevan asiakirjan*, johon koottiin hakeutumiseen, tarvittavan ammattitaidon hankkimiseen ja tutkinnon suorittamiseen liittyvät tiedot. Asetuksella oli säädetty henkilökohtaistamista koskevan asiakirjan vähimmäisisällöstä.

Osana henkilökohtaistamista selvitettiin näyttötutkinnon suorittajan aiemmin hankittu osaaminen hakeutujan esittämien asiakirjojen ja muun hakeutujan antaman selvitykseen perusteella. Aiemmin hankitun osaamisen perusteella koulutuksen järjestäjä arvioi yhdessä hakeutujan kanssa tälle soveltuvan tutkinnon. Lisäksi koulutuksen järjestäjä arvioi, miltä osin dokumenttien pohjalta voitiin tehdä esitys osaamisen tunnustamiseksi, miltä osin henkilö voitiin ohjata suoraan tutkintotilaisuuteen ja miltä osin hänet ohjattiin tarvittavan ammattitaidon hankkimiseen.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa ei puhuttu henkilökohtaistamisesta, mutta laissa ammatillisesta peruskoulutuksesta säädettiin kuitenkin opiskelijan *henkilökohtaisesta opiskelusuunnitelmasta*. Koulutuksen järjestäjän tuli laatia yhdessä opiskelijan kanssa opiskelijan yksilöllisiin tavoitteisiin ja valintoihin perustuva henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jota päivitettiin opiskelun aikana. Henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjattiin kaikki opiskelun kannalta keskeiset seikat. Henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa määriteltiin muun muassa opiskelijan yksilölliset valinnat, opintojen suorittamistavat ja ajoitus, opiskelijan osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen sekä

työssäoppimisen paikat ja ammattiosaamisen näytöt. Asiakirjan sisällöstä ei kuitenkaan ollut tarkempia säännöksiä.

Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijalla oli oikeus saada tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita vastaava aikaisemmin hankittu osaaminen tunnustetuksi ja tunnustetuksi. Aikaisemmin hankittu osaaminen voi olla aiemmin muussa oppilaitoksessa, työelämässä tai muutoin hankittua osaamista eli epävirallista tai arkioppimista. Osaamisen tunnustamisella voitiin saada suoritetuksi tutkinnon tai koulutuksen osia kokonaan tai osittain. Toisin kuin näyttötutkintojärjestelmässä, aiemmin hankittu osaaminen tunnustettiin ja tunnustettiin vain opiskelijan hakemuksesta. Hakemuksen yhteydessä opiskelijan tuli esittää osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen edellyttämä selvitys. Koulutuksen järjestäjän päätti opetussuunnitelmassaan tarkemmista osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen menettelytavoista.

Oppisopimuskoulutuksessa opiskelijan oppisopimukseen tuli liittää *opiskelijan henkilökohtainen opiskeluohjelma*, josta ilmenevät: 1) suoritettava tutkinto, noudatettava tutkinnon peruste sekä tutkinnon laajuus tai muun kuin tutkintotavoitteisen koulutuksen tavoitteet, 2) keskeiset työtehtävät, 3) koulutukseen sisältyvä tietopuolinen opetus, 4) tietopuolisten opintojen ajoittuminen koulutusajalle, 5) vastuulliset kouluttajat sekä 6) muut opintojen järjestämisen kannalta tarpeelliset seikat. Opiskeluohjelmassa oli otettava huomioon ja luettava hyväksi opiskelijan aikaisempi koulutus ja työkokemus. Opiskeluohjelman laativat yhdessä opiskelija, työnantaja ja koulutuksen järjestäjä siten, että se oli liitettävissä oppisopimukseen sopimusta hyväksyessä.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa pitkäaikaista tai säännöllistä erityistä oppimisen ja opiskelun tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus voitiin antaa **erityisopetuksena** oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi Erityisopetuksella tarkoitettiin opiskelijan henkilökohtaisiin tavoitteisiin ja valmiuksiin perustuvaa suunnitelmallista pedagogista tukea sekä erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyjä. Koulutuksen järjestäjä päätti opiskelijan opetuksen järjestämisestä erityisopetuksena. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tuli laatia erityisopetuksen toteuttamiseksi opiskelijalle *henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma*, jota päivitettiin tarvittaessa. Suunnitelmasta tuli ilmetä päätös tutkinnon osien ammattitaitovaatimusten tai osaamistavoitteiden taikka osaamisen arvioinnin mukauttamisesta. Lisäksi suunnitelman tuli sisältää opiskelijan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, josta ilmeni, miten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita taikka osaamisen arviointia on mukautettu sekä tiedot erityisopetuksen järjestämiseen liittyvästä pedagogisesta tuesta sekä erityisistä opetus- ja opiskelujärjestelyistä. Opiskelijaa ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa tuli kuulla ennen edellä mainituista asioista päättämistä ja henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman vahvistamista.

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinta ja päivittäminen uudessa ammatillisessa koulutuksessa

Henkilökohtaistamisesta ja henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta (HOKS) säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 5 luvussa. Lain 44 §:n mukaan koulutuksen aloittavalle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, johon kirjataan yksilölliset osaamisen tunnistamista, tunnustamista, hankkimista, kehittämistä ja osoittamista sekä ohjaus- ja tukitoimia koskevat tiedot siten kuin jäljempänä säädetään. Suunnitelmaan merkittävistä tiedoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Mainitun pykälän mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä. Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella opiskelijan tavoitteiden sekä tunnistetun aiemmin hankitun osaamisen perusteella, suorittaako opiskelija koko tutkinnon vai tutkinnon osan tai osia, ellei tästä ole päätetty lain 43 §:ssä säädetyn mukaisesti. Työvoimakoulutuksessa päätöksen siitä, mitä opiskelija suorittaa ja opiskelee, tekee työvoimahallinto, käytännössä yhdessä koulutuksen järjestäjän kanssa. Henkilökohtaistamista koskevia pykäläiä sovelletaan myös, kun opiskelija hankkii osaamista työpaikalla oppisopimuskoulutukseen perustuvassa koulutuksessa tai koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa.

Lain 45 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä laatii ja päivittää henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman yhdessä opiskelijan kanssa. Suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen osallistuu koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja, opinto-ohjaaja tai tarvittaessa muu koulutuksen järjestäjän edustaja. Työnantaja tai muu työpaikan edustaja osallistuu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen, jos koulutus järjestetään oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena taikka osaaminen osoitetaan työpaikalla. Jos työvoimakoulutukseen sisältyy työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista, suunnitelman laadintaan voi osallistua myös työ- ja elinkeinoviranomaisen edustaja. Lisäksi koulutuksen järjestäjän kanssa yhteistyössä toimivat tahot osallistuvat henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen siltä osin, kun suunnitelman mukainen osaamisen hankkiminen tai osoittaminen taikka ohjaus- ja tukitoimet perustuvat lain 30 §:ssä tarkoitettuun koulutuksen hankkimiseen taikka muuhun koulutuksen järjestäjän yhteistyöhön toisen ammatillisen koulutuksen järjestäjän, lukiokoulutuksen järjestäjän tai muiden toimijoiden kanssa.

Lain 45 §:n 4 momentin mukaan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman ja sen muutokset hyväksyvät koulutuksen järjestäjä ja opiskelija sekä edellä mainitut tahot siltä osin, kun ne osallistuvat suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen. Alaikäisen opiskelijan huoltajalla tai laillisella edustajalla tulee olla mahdollisuus osallistua opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen.

Luonnos 2.7.2018

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 46 § velvoittaa koulutuksen järjestäjän selvittämään ja tunnistamaan opiskelijan aiemmin hankkiman osaamisen tämän esittämien asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella. Lain 47 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tehtävänä on tunnustaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen, joka vastaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Osaamisen tunnistamista ja tunnustamista on kuvattu tarkemmin jäljempänä tässä luvussa.

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on lain 48 §:n mukaan suunnitella tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen, jos opiskelijalla ei ole osaamisen osoittamiseksi tarvittavaa aiemmin hankittua osaamista. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella opiskelijan tarvitsemat ohjaus- ja tukitoimet, seurata opiskelijan osaamisen kehittymistä sekä tarvittaessa suunnitella lain 63 §:ssä tarkoitetut opiskeluvaihtoehtoja tukevat opinnot, lain 64 §:ssä tarkoitettu erityinen tuki ja osaamisen arvioinnin mukauttaminen sekä lain 66 §:ssä tarkoitettu ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen. Ammattitaidon tai osaamisen hankkiminen suunnitellaan yksilöllisesti tutkinnon tai koulutuksen osittain. Lain 48 §:ssä opiskelijasta säädettyä sovelletaan myös oppisopimuskoulutukseen hakijaan.

Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on myös suunnitella tutkinnon tai koulutuksen perusteissa edellytetyn ammattitaidon tai osaamisen osoittaminen. Tästä säädetään lain 49 §:ssä. Ammattitaidon tai osaamisen osoittaminen suunnitellaan yksilöllisesti tutkinnon tai koulutuksen osittain.

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman sisältö

Ammatillisesta koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (673/ 2017) 9 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä merkitsee opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan ainakin seuraavat tiedot:

- 1) suoritettava tutkinto tai valmentava koulutus taikka ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu muu ammatillinen koulutus, noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet, mahdollinen suoritettava osaamisala sekä suoritettavat tutkinnon tai koulutuksen osat;
- 2) tiedot niistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien osa-alueista tai muista toimivaltaisen viranomaisen arvioimista ja todentamista opinnoista, jotka koulutuksen järjestäjä on sisällyttänyt osaksi opiskelijan tutkintoa osaamisen tunnustamisen perusteella;
- 3) tiedot niistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien osa-alueista tai muista toimivaltaisen viranomaisen arvioimista ja todentamista opinnoista, jotka koulutuksen järjestäjä on toimittanut nimeämilleen osaamisen arvioijille osaamisen tunnustamista varten;
- 4) muu kuin 2 ja 3 kohtaan sisältyvä opiskelijan aiemmin hankkima ja osoittama osaaminen, joka liittyy suoritettavaan tutkintoon tai valmentavaan koulutukseen;

Luonnos 2.7.2018

- 5) mahdollinen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 66 §:n mukainen ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen;
- 6) tutkintokoulutuksen ja muun tarvittavan ammattitaidon hankkimisen tarve;
- 7) opiskelijan mahdollisesti tarvitsema ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 48 §:ssä tarkoitettu ohjaus ja tuki;
- 8) opiskelijalle mahdollisesti tarjottavan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitetun erityisen tuen sisältö;
- 9) opiskelijalle tarvittaessa järjestettävät ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:ssä tarkoitetut opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot;
- 10) näyttöjen ajankohdat ja sisällöt, näyttöympäristöt sekä näytön järjestäjä, jos se on joku muu koulutuksen järjestäjä;
- 11) vastaavat tiedot muusta osaamisen osoittamisesta sekä erityistä tukea saavan opiskelijan osalta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:n 2 momentin mukainen osaamisen arvioinnin mukauttaminen ja yksilöllinen osaamisen arviointi;
- 12) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 54 §:ssä tarkoitetut osaamisen arvioijat; sekä
- 13) opiskelijalle laadittava urasuunnitelma.

Jos opiskelija osallistuu tutkintokoulutukseen tai muuhun tarvittavan osaamisen hankkimiseen, henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkitään edellä mainittujen tietojen lisäksi:

- 1) tutkintokoulutuksen tai muun tarvittavan osaamisen hankkimisen tavoitteet, sisällöt, opetus ja muut osaamisen hankkimisen tavat ja ajoittuminen; sekä
- 2) edellä 8 kohdassa tarkoitetun erityisen tuen tarpeen mukaiset toimenpiteet tutkintokoulutuksen tai muun tarvittavan osaamisen hankkimisen aikana.

Jos opiskelijan osaamisen hankkiminen järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä oppisopimuskoulutuksena tai koulutusopimukseen perustuvana koulutuksena, henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkitään edellä olevissa luetteloissa mainittujen tietojen lisäksi:

- 1) opiskelijan vastuullinen työpaikkaohjaaja ja koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja tai perustellusta syystä muu koulutuksen järjestäjän edustaja;

Luonnos 2.7.2018

- 2) edellä 1 kohdassa tarkoitetun työpaikkaohjaajan ja opettajan tai muun koulutuksen järjestäjän edustajan lisäksi oppisopimuskoulutusta hankkineen koulutuksen järjestäjän edustaja, jos tutkinto on järjestetty ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitetun oppisopimuskoulutuksen perusteella;
- 3) keskeiset työtehtävät työpaikalla tutkinnon perusteiden ja henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisen osaamisen hankkimiseksi;
- 4) koulutusopimukseen perustuvassa koulutuksessa työpaikalla järjestettävän osaamisen hankkimisen ajoittuminen; sekä
- 5) oppisopimuskoulutuksessa osaamisen hankkimisen ajoittuminen koulutuksen järjestäjän osoittamissa muissa oppimisympäristöissä tapahtuvan osaamisen hankkimisen sekä työpaikalla järjestettävän osaamisen hankkimisen osalta.

Edellä ensimmäisen luettelon 1–7 kohdassa tarkoitetut tiedot tulee olla merkittynä henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunnitelmaa hyväksyttäessä. Jos opiskelijan osaamisen hankkiminen järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä oppisopimukseen tai koulutusopimukseen perustuvana koulutuksena, tulee henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa olla suunnitelmaa hyväksyttäessä merkittynä lisäksi ensimmäisen luettelon 10 kohdassa sekä viimeisimmän luettelon 1–5 kohdassa tarkoitetut tiedot. Valinnaiset tutkinnon osat voidaan kuitenkin oppisopimuskoulutusta lukuun ottamatta merkitä henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan myös suunnitelmaa päivitettäessä.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 46 §: velvoittaa koulutuksen järjestäjän selvittämään ja tunnistamaan opiskelijan aiemmin hankkiman osaamisen tämän esittämien asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella. Lain 47 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tehtävänä on tunnustaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen, joka vastaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimuksia tai osaamistavoitteita. Osaamisen tunnustaminen tehdään lain 46 §:ssä tarkoitettujen asiakirjojen ja muun selvityksen perusteella. Valtioneuvoston asetuksella ammatillisesta koulutuksesta säädetään tarkemmin osaamisen tunnustamisen menettelytavoista.

Aiemmin hankitun osaamisen arvioinnissa sovelletaan, mitä lain 53 §:n 1–3 momentissa säädetään osaamisen arvioinnista, 54 §:ssä osaamisen arvioijista, 55 §:ssä arvioinnin tarkistamisesta ja oikaisusta sekä 56 §:ssä arvosanan korottamisesta. Poiketen siitä, mitä lain 54 §:n 1 momentissa säädetään, osaamisen arvioijina toimii kuitenkin kaksi opettajaa tai muuta koulutuksen järjestäjän edustajaa, jos aiemmin hankittua osaamista arvioidaan ilman näyttöön osallistumista. Jos aiemmin hankittua osaamista tunnustetaan ilman osaamisen arviointia, sovelletaan ainoastaan, mitä lain 56 §:ssä säädetään arvosanan korottamisesta. Opetushallitus voi määrätä osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteista sekä arvosanojen muuntamisesta.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 10 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän tulee tunnustaa ne opiskelijan suorittamat voimassa olevien ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon perusteiden mukaiset tutkinnon osat tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueet sekä lukio-opinnot, korkeakouluopinnot tai muut toimivaltaisen viranomaisen arvioimat ja todentamat opinnot, jotka voidaan sisällyttää osaksi suoritettavaa tutkintoa siten kuin tutkinnon muodostumisesta pakollisten tutkinnon osien osalta tutkinnon perusteissa määrätään ja mitä valinnaisten tutkinnon osien osalta tutkinnon perusteissa mahdollistetaan ja henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa sovitaan.

Jos opiskelija on suorittanut muita kuin mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettuja tutkintoja, tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita taikka niitä sisällöllisesti vastaavia lukio-opintoja, korkeakouluopintoja tai muita toimivaltaisen viranomaisen arvioimia ja todentamia opintoja, koulutuksen järjestäjä toimittaa niistä tiedon ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 54 §:ssä tarkoitetuille osaamisen arvioijille osaamisen tunnustamista varten. Arvioijat arvioivat, onko edellä mainittu todennettu osaaminen ajantasaista ja miltä osin se vastaa suoritettavan tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita. Niiltä osin kun todennettu osaaminen vastaa suoritettavan tutkinnon osia tai yhteisten tutkinnon osien osa-alueita, arvioijien tulee tunnustaa osaaminen.

Jos opiskelijalla on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 46 §:ssä tarkoitettujen asiakirjojen tai muiden selvitysten perusteella muuta kuin asetuksen 10 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua osaamista, jonka perusteella tutkinto, tutkinnon osa tai yhteisten tutkinnon osien osa-alue on mahdollista suorittaa ilman osaamisen hankkimista, koulutuksen järjestäjän tulee ohjata opiskelija osoittamaan osaamisensa. Osaaminen osoitetaan vain siltä osin, kuin sitä ei ole aiemmin arvioitu ja todennettu.

1.2 Nykytilan arviointi

Henkilötietojen suojan säädöspohjassa tapahtuvat muutokset

Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 679/2016, jäljempänä tietosuojasetus, tuli voimaan 24 päivänä toukokuuta 2016. Tietosuojasetus tuli suoraan sovellettavaksi jäsenvaltioissa 25 päivänä toukokuuta 2018. Se kumosi yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY, joka on pantu Suomessa täytäntöön henkilötietolailla.

Oikeusministeriö on helmikuussa 2016 asettanut työryhmän valmistelemaan lainsäädäntöehdotuksen tietosuojasetuksen liikkumavaran käytöstä ja mahdollisesta henkilötietolain kaltaisesta kansallisesta yleislaista (jäljempänä TATTI-työryhmä). Työryhmä on mietinnössään ehdottanut, että henkilötietolaki kumotaan ja säädetään uusi henkilötietojen suojaa koskeva yleislaki (jäljempänä *tietosuojalaki*). Uusi tietosuojalaki täsmentäisi ja täydentäisi tietosuojasetusta sen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa. Tietosuojalakiesityksen käsittely eduskunnassa jatkuu syksyllä 2018 eikä tietosuojalain

Luonnos 2.7.2018

voimaantulon ajankohdasta ole vielä tietoa. Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999, jäljempänä *julkisuuslaki*) jää yleislakina voimaan.

Tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki soveltuisivat myös valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa tarkoitettujen rekistereiden tietojen käsittelyyn. Muuttuva säädösympäristö, mukaan lukien henkilötietolain kumoaminen, edellyttävät siten valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain tarkistamista ja harmonisoimista uuden säädöspohjan kanssa.

Tietosuoja-asetus ja rekisterinpito

Henkilötietolain mukaan rekisterinpitäjällä tarkoitetaan yhtä tai useampaa henkilöä, yhteisöä, laitosta tai säätiötä, jonka käyttöä varten henkilörekisteri perustetaan ja jolla on oikeus määrätä henkilörekisterin käytöstä tai jonka tehtäväksi rekisterinpito on lailla säädetty. Henkilötietolaki ja henkilötietodirektiivi tunnustavat mahdollisuuden, että rekisterinpitäjiä voi olla useampia, mutta niissä ei aseteta erityisiä edellytyksiä rekisterinpitäjien keskinäiselle vastuunjaolle tai yhteiselle toiminnalle.

Tietosuoja-asetus tarkoittaa voimassa olevia säännöksiä rekisterinpitäjistä ja niiden velvollisuuksista. Tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 alakohdassa määritellään rekisterinpitäjä. Asetuksen mukaan rekisterinpitäjällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot; jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti.

Tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa säädetään yhteisrekisterinpidosta, kun vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Yhteisrekisterinpitäjät määrittelevät keskinäisellä järjestelyllä läpinäkyvällä tavalla kunkin vastualueen tietosuoja-asetuksessa vahvistettujen velvoitteiden noudattamiseksi, paitsi jos ja siltä osin, kuin rekisterinpitäjiin sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä määritellään rekisterinpitäjien vastualueet. Erityisesti järjestelyssä on määritettävä vastuut rekisteröityjen oikeuksien käytön sekä tietosuoja-asetuksen 13 ja 14 artiklan tietojen toimittamista koskevien velvollisuuksien osalta.

Tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 2 kohdan mukaan rekisterinpitäjien keskinäisestä järjestelystä on käytävä asianmukaisesti ilmi yhteisten rekisterinpitäjien todelliset roolit ja suhteet rekisteröityihin nähden. Järjestelyn keskeisten osien olisi oltava rekisteröidyn saatavilla. Edelleen 26 artiklan 3 kohdassa säädetään siitä, että yhteisrekisterinpitäjien keskinäisen järjestelyn ehdoista riippumatta, rekisteröity voi käyttää tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksiaan suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kutakin rekisterinpitäjää vastaan. Yhteisrekisterinpitäjät eivät siis voi keskinäisellä järjestelyllään tehokkaasti ohjata rekisteröityä asioimaan vain tietyn yhteisrekisterinpitäjän kanssa.

Tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 79 perustelukappaleessa on lisäksi tarkennettu, että rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelu sekä rekisterinpitäjien velvollisuudet ja vastuut esimerkiksi valvontaviranomaisen suorittaman seurannan ja niiden toteuttamien toimenpiteiden yhteydessä edellyttävät, että asetuksessa säädetty vastualueet jaetaan selkeästi myös silloin, kun kyse on yhteisrekisterinpitäjistä.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettu laki sisältää useita eri rekistereitä. Lain 2 luvussa säädetään perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta. Lain 5 §:n mukaan tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä toimii Opetushallitus. Opetushallitus vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Opetushallitus vastaa myös tietovarannon käytettävyydestä, eheydestä ja muuttumattomuudesta sekä suojaamisesta ja säilyttämisestä. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta ja vastaavat niiden sisällöstä ja virheettömyydestä. Rekisterinpitäjän on huolehdittava, että tallennettavat tiedot ovat ajantasaisia.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 3 luvussa säädetään ylioppilastutkintorekisteristä. Lain 13 §:n mukaan ylioppilastutkintorekisteriä pitää ylioppilastutkintolautakunta. Lain 4 luvussa säädetään opiskelijavalintarekisteristä. Opiskelijavalintarekisteriä pitää Opetushallitus lain 18 §:n perusteella.

Lain 5 luvussa säädetään korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta. Lain 24 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Tietovarannon tekninen ylläpitäjä vastaa tietovarannon käytettävyydestä, eheydestä ja muuttumattomuudesta sekä suojaamisesta ja säilyttämisestä. Teknisellä ylläpitäjällä ei ole oikeutta määrätä tietovarannossa säilytettävistä tiedoista eikä luovuttaa niitä, ellei laissa toisin säädetä. Korkeakoulut toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä omien tietojensa osalta ja vastaavat järjestelmään tallentamiensa tietojen sisällöstä ja virheettömyydestä.

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 6 luvussa säädetään opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta. Lain 28 §:n mukaan Opetushallitus ylläpitää opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelua, jolla tässä laissa mainituissa rekistereissä ja tietovarannoissa olevia henkilön tietoja yhdistetään ja tarjotaan keskitetysti hänen itsensä nähtäväksi ja käytettäväksi sekä luovutetaan tietojen saamiseen oikeutetuille. Opetushallitus vastaa palvelun ylläpitäjänä palvelun yleisestä toiminnasta ja teknisen käyttöyhteyden avaamisesta. Opetushallitus vastaa palvelun kautta tapahtuvan tietojen luovutuksen lainmukaisuudesta ja teknisen käyttöyhteyden avaamisen edellytysten tutkimisesta. Opetushallitus vastaa palvelun käytettävyydestä ja suojaamisesta ja kerää lokitietoa palvelun käytöstä. Lokitiedoista muodostuu lokitietorekisteri, jonka rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus. Opetushallitus on velvollinen ilmoittamaan rekisterinpitäjille teknisen käyttöyhteyden avaamisesta. Lisäksi lain 3 §:ssä säädetään oppijanumerorekisteristä, jota ylläpitää Opetushallitus.

Tietosuoja-asetus tarkentaa rekisterinpitäjän velvollisuuksia huomattavasti nykyisestä. Tarkentuvat velvollisuudet liittyvät esimerkiksi yhteistyöhön valvontaviranomaisen kanssa (31 artikla), toimintaan tietosuojapoikkeusta koskevassa tilanteessa (33 artikla), rekisteröidyn oikeuksien toteuttamiseen ja tätä koskeviin menettelyihin (12—22 artiklat) sekä velvollisuuteen osoittaa tietosuoja-asetuksen mukaisten velvoitteiden noudattaminen (24 artiklan 1 kohta). Kaikkia näistä velvoitteista ei voida yksiselitteisesti johtaa valtakunnallisesta opinto- ja tutkintorekistereistä annetusta laista, joka sanamuotojen tasolla käsittelee rekisterinpidon käytäntöä ja suoritettavia toimenpiteitä. Erityisesti on huomattava, että tietosuoja-asetus korostaa selkeää vastuunjakoja suhteessa rekisteröidyn oikeuksiin: vastuualueiden selkeä ja läpinäkyvä jakaminen edistää oikeuksien toteutumista.

Voimassa oleva laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä sisältää edellä kuvatulla tavalla sääntelyä rekisterien teknisistä ylläpitäjistä ja rekisterinpitäjistä. Tietosuoja-asetuksen

voimaan tultua mainitut säännökset eivät terminologisesti kuitenkaan ole enää kaikilta osin mahdollisia. Tietosuoja-asetus ei tunne teknistä ylläpitäjää. Mahdolliset roolit henkilötietojen käsittelyssä ovat rekisteripitäjä, yhteisrekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä. Muita käsitteitä ei suositella käytettävän kansallisessa lainsäädännössä.

Tietosuoja-asetus ja rekisteröidyn oikeudet

Tietosuoja-asetus tarkoittaa osin myös rekisteröidylle kuuluvia oikeuksia ja niiden toteuttamiseksi käytettäviä menettelyitä. Tietosuoja-asetuksen sisältyvät oikeudet voidaan toteuttaa tietosuoja-asetuksen nojalla ilman erillistä sääntelyä. Koska tiedon käsittely perustuu kansalliseen lainsäädäntöön, eivät kaikki tietosuoja-asetuksessa säädetty rekisteröidyn oikeudet tule kuitenkaan sovellettavaksi. Sovellettaviksi eivät tule 14 artikla toimitettavista tiedoista, kun tietoja kerätään muulta kuin rekisteröidyltä, 17 artikla oikeudesta tietojen poistamiseen, 20 artikla oikeudesta siirtää tiedot järjestelmästä toiseen taikka 21 artiklassa säädetty oikeus vastustaa omien henkilötietojen käsittelyä.

Tietosuoja-asetus ja henkilötietojen käsittelyn perusteet

Laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä säädettyissä rekistereissä tarkoitettu tietojen käsittely on lakisääteistä, sillä käsittelystä säädetään ko. laissa. Jatkossa käsittelyn oikeusperusteet olisi johdettava tietosuoja-asetuksesta. Käsittelyn oikeusperuste olisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta niiltä osin, kun käsittelystä on suoraan säädetty valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa tai muu laki sisältää säännöksen sellaisesta tehtävästä, jonka yhteydessä henkilötietojen käsittelyä suoritetaan.

Käytännössä käsittelyn peruste voi kuitenkin olla tätä monipuolisempi, kun tietoja käytetään tilastointiin. Tietosuoja-asetus tunnistaa yhteiskunnallisen tarpeen tietopalvelutoiminnalle. Viranomaisen tai julkishallinnon tuottaman tietopalvelun tarpeellisuutta on korostettu johdanto-osan 158 perustelukappaleessa. Perustelukappale käsittelee pääasiassa käsittelyä arkistointitarkoituksiin, mutta se tunnistaa, että julkishallinnon toimijalla voi olla jäsenvaltion lainsäädännön nojalla palveluita, joilla on lakisääteinen velvoite hankkia, säilyttää ja välittää tietueita, joilla on pysyvää yleistä etua koskevaa merkitystä. Tällaisesta tietopalvelutoiminnan yhteydessä tehtävästä käsittelystä voidaan säätää kansallisesti ja käsittelyn oikeusperusteena olisi tällöin 6 artiklan 1 kohdan c alakohta.

Lisäksi on huomattava, että tietosuoja-asetus asettaa tarkemmat edellytykset erityisten henkilötietojen käsittelylle. Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaan sellaisten henkilötietojen käsittely, josta ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus tai ammattiliiton jäsenyys sekä geneettisten tai biometristen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten tai terveyttä koskevien tietojen taikka luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja suuntautumista koskevien tietojen käsittely, on kiellettyä.

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdassa säädetään kuitenkin poikkeuksista tähän pääsääntöön: g alakohdan mukaan käsittely on sallittua, jos se on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, edellyttäen että se on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi. Siltä osin, kun laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä säädetään erityisistä henkilötietoryhmistä, myös niiden käsittely on lakisääteistä.

Luonnos 2.7.2018

Tietosuojalakiin on esitetty säännöstä, jonka mukaan tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta tietojen käsittelyyn, josta säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä. Mikäli tällainen säännös tulee voimaan, se mahdollistaa myös tässä laissa tarkoitettuihin rekistereihin sisältyvien erityisten henkilötietoryhmien käsittelyn. Mikäli tällaista säännöstä ei tule sisältämään tietosuojalakiin, voidaan kuitenkin katsoa, että tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan g alakohta mahdollistaa erityisten henkilötietoryhmien käsittelyn.

Lain valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä tarkoitetaan mahdollistaa opiskelu- ja tutkintotietojen käyttö sujuvasti ja turvallisesti elinikäisen oppimisen tukena. Rekisterit ovat olennaisia kansalaisille, kansallisen koulutusjärjestelmän toiminnalle ja muille viranomaisille, jotka tarvitsevat toiminnassaan kyseisiä tietoja. Käsittely tapahtuu täten tärkeää yleistä etua koskevasta syystä. Laissa on lisäksi säädetty tietojen oikeellisuuden varmistamisesta, ylläpidosta ja luovutuksesta. Lain on katsottava sisältävän asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Henkilökohtaistaminen käytännössä

Ennen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain voimaan tuloa ammatillisten näyttötutkintojen järjestäjät tekivät jo henkilökohtaistamista tai siihen verrattavaa opiskelijan opintojen ja hänen tarvitsemiensa ohjaus- ja tukitoimien yksilöllistä suunnittelua. Osalle nykyisistä koulutuksen järjestäjistä prosessi on kuitenkin erilainen kuin aiemmin. Parhaat lähtökohdat ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisen henkilökohtaistamisen toteuttamiseen on niillä koulutuksen järjestäjillä, jotka ovat järjestäneet aiemmin näyttötutkintoja.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät hyödyntävät HOKSien laadinnassa pääosin käytössään olevia sähköisiä opintohallintojärjestelmiä. Opintohallintojärjestelmiä on markkinoilla useita. Lakimuutoksen vuoksi ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat viimeisen vuoden aikana kehittäneet opintohallintojärjestelmien toimittajien kanssa järjestelmiä henkilökohtaistamisen sähköistämiseksi taikka kehittäneet sähköistä henkilökohtaistamista vastaamaan 1.1.2018 voimaan tullutta lainsäädäntöä.

Sähköisetkään opintohallintojärjestelmät eivät välttämättä ole tällä hetkellä keskenään yhteentoimivia. Jos opiskelija siirtyy koulutuksen järjestäjältä toiselle tai keskeyttää välillä opintonsa pitkäksi aikaa, opiskelijan opintoja koskevat tiedot ja suunnitelmat eivät siirry koulutuksen järjestäjältä toiselle. Tiedon siirtämisestä koulutuksen järjestäjältä toiselle ei ole myöskään säädetty. Tämä hankaloittaa ja hidastaa opiskelijan siirtymävaiheita ja pahimmillaan voi pitkittää tarpeettomasti opiskeluaikaa. Osa ammatillisen koulutuksen järjestäjistä laatii HOKSit vielä paperiversioina. Opintohallintojärjestelmien kehitys on edennyt eritahtisesti eri koulutuksen järjestäjillä. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien käytännöt henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinnassa vaihtelevat opintohallintojärjestelmien erojen lisäksi esimerkiksi sen osalta, ketkä tahot henkilökohtaistamisprosessiin osallistuvat.

Tieto opiskelijan aiemmin hankkimasta osaamisesta liikkuu tällä hetkellä käytännössä paperidokumenttien kautta, esimerkiksi opintorekisteriotteella. Dokumentit eivät aina ole yksiselitteisiä. Koulutuksen järjestäjät kokevat, että opintorekisteriotteet eivät kerro riittävästi osaamisen sisällöstä. Tämä vaatii resursseja opettajilta ja ohjaajilta, jotka henkilökohtaistamista tekevät.

Parasta osaamista -hankkeen keväällä 2018 ilmestyneen Rohkeasti uudistumaan! -selvityksen mukaan ammatillisen koulutuksen opetus- ja ohjaushenkilöstö kaipaa eniten tietoa

Luonnos 2.7.2018

henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta ja ohjaamisesta. Valtakunnallisista määräyksistä ja järjestelmistä toivottaisiin saatavan tukea prosessien virtaviivaistamiseen ja automatisointiin mahdollisuuksien mukaan.

Laadukas henkilökohtaistamisen toteutus edellyttää eri toimijoiden osaamisen hyödyntämistä. Nivelvaiheiden lisäksi on huomioitava myös tiedon kulkuun panostaminen koulutuksen järjestäjän sisällä. Jos henkilökohtaistamisessa tarvittavia tietoja ei ole saatavilla, HOKS-prosessin laadukas toteuttaminen on hankalaa.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Tietosuoja-asetuksen edellyttämä harmonisointi

Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä harmonisoitaisiin Euroopan parlamentin ja neuvoston luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta kanssa antaman asetuksen (2016/679, jatkossa *tietosuoja-asetus*) kanssa. Samoin huomioon otettaisiin henkilötietolain kumoutuminen sekä kansallinen tietosuoja laki (/), jota tullaan sen voimaan tultua soveltamaan rinnakkain tietosuoja-asetuksen kanssa. Esityksellä pyritään lisäksi varmistamaan, että tietosuoja-asetuksen tarkentamat edellytykset tietojen käsittelylle voidaan täyttää laissa säädetyssä toiminnassa.

Tietosuoja-asetus muuttaa vaatimuksia rekisterinpitäjistä säätämiseen. Tietosuoja-asetuksen 26 artikla asettaa aiempaa tarkempia vaatimuksia yhteisrekisterinpitäjille. Erityisesti rekisterinpitäjien vastuut suhteessa rekisteröidyn oikeuksiin on jaettava selkeästi ja läpinäkyvästi. Esityksessä säädettäisiin lain tasolla tietosuoja-asetuksen mukaisten rekisterinpitäjän velvollisuuksien jakautumisesta yhteisrekisterinpitäjien kesken, niiltä osin, kuin rekistereihin esitetään yhteisrekisterinpitäjyyttä. Säännöksissä erotettaisiin toisistaan sellaiset rekisteröidyn oikeudet, joista on tarpeen säätää erikseen, sekä tietosuoja-asetuksesta johtuvat rekisterinpitäjän velvoitteet yleisemmin. Rekisteröidyn oikeuksien osalta on tarpeen jakaa velvollisuudet selkeästi niin, että vastuunjako edesauttaa oikeuksien toteutumista. Rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisen ei tulisi olla tulkintakysymys tai vaikeasti kansalaisen selvittävä asia, vaan vastuullisen rekisterinpitäjän tulisi ilmetä laista.

Toisaalta on tarpeen säätää vastuullisesta toimijasta, jotta toimijat voivat tehokkaasti järjestää toimintansa niin, että ei ylläpidetä päällekkäisiä resursseja menettelyjen toteuttamiseksi. Erityisesti yhteisrekisterinpitäjien osalta on toivottavaa, että toimijat voivat tosiasiaassa ennakoida, miten rekisteröidyn oikeudet tullaan niiden välisessä yhteistyössä toteuttamaan. Tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 3 kohdassa säädetään, että rekisteröidy voi käyttää oikeuksiaan suhteessa kumpaankin yhteisrekisterinpitäjään riippumatta näiden keskinäisestä järjestelystä vastuiden määrittämiseksi. Kuitenkin 26 artiklan 1 kohdan perusteella on katsottava, että tämä rekisteröidyn subjektiivinen oikeus soveltuu vain siltä osin, kuin tehtävänjaosta ei ole säädetty laissa. Jotta velvollisuuksien jako rekisterihallinnon viranomaisten välillä olisi tehokas, siitä olisi säädettävä laissa.

2.2 Tietosisällön laajentaminen

Henkilökohtaistamiseen liittyvien tietojen tallentaminen

Esityksen tavoitteena on laajentaa ammatillisen koulutuksen valtakunnallista tietovarantoa henkilökohtaistamiseen liittyvien tietojen tallentamisella. Tietojen tallentamisesta säädettäisiin lain 9 §:ssä. Tämä yhtenäistäisi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) mukaista

henkilökohtaistamisprosessia sekä henkilökohtaistamiseen liittyviä toimintamalleja ja toimintatapoja sekä yhdenmukaistaisi edelleen henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman sisältöä ja edelleen parantaisi opiskelijoiden yhdenvertaista kohtelua eri puolilla maata ja eri koulutuksen järjestäjillä. Lisäksi tavoitteena on helpottaa ammatillisen koulutuksen järjestäjien, työelämän ja opiskelijoiden työtä opiskelijoiden yksilöllisten opintopolkujen suunnittelussa, hyväksymisessä, toteuttamisessa, seurannassa ja päivittämisessä. Erityisenä tavoitteena on sujuvoittaa koulutuksen siirtymävaiheita varmistamalla se, että kaikkien opiskelijoiden HOKSissa on samat siirtymävaiheessa tarvittavat minimitiedot yhdenmukaisessa muodossa riippumatta siitä, missä opiskelija opiskelee. Lisäksi varmistettaisiin tietojen käytettävyys ja liikkuminen eri palvelujen ja eri tahojen välillä henkilötietojen suoja huomioon ottaen.

Käytännössä esityksen tavoite toteutettaisiin keräämällä teknisesti käytettävissä oleva tietovaranto, jota esityksessä kutsutaan eHOKSiksi. Koulutuksen järjestäjillä olisi velvollisuus tallentaa opiskelijoidensa henkilökohtaistamisen tiedot tietovarantoon, jonka yhteisrekisterinpitäjänä toimisi koulutuksen järjestäjän kanssa Opetushallitus. Koulutuksen järjestäjällä olisi velvollisuus tallentaa rekisteriin ajanmukaiset tiedot HOKSeista niitä päivitettäessä.

eHOKSissa keskityttäisiin sellaiseen opiskelijan yksilölliseen opintopolkuun liittyvään tietoon, jota tarvitaan valtakunnallisella tasolla esim. silloin, kun opiskelija siirtyy koulutuksen järjestäjältä toiselle tai jatkaa opintoja opintojen keskeytymisen jälkeen. Kaikkea koulutuksen järjestäjän omista opintohallintojärjestelmissä HOKSiin kirjaamaa tietoa ei siis toimitettaisi rekisteriin. Tällaista omista opintohallintojärjestelmissä olevaa tietoa olisi esimerkiksi tieto siitä, missä luokkatilassa tai kenen opettajan opettamana osaamisen hankkiminen tapahtuisi.

Tarkoitus on, että ammatillisen koulutuksen järjestäjät laatisivat henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman omista opintohallintojärjestelmissään. eHOKSin tiedon tuottaisi siis koulutuksen järjestäjä, joka on myös vastuussa siitä, että rekisterissä olevat tiedot ovat oikein ja ajan tasalla. Jos koulutuksen järjestäjällä ei ole sähköistä opintohallintojärjestelmää, siirtymävaiheessa tarvittavat tiedot voitaisiin syöttää suoraan eHOKS-palveluun.

Opetushallitus vastaisi tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Koulutuksen järjestäjän opintohallintojärjestelmissä tuotetut tiedot siirtyisivät rekisteriin automaattisesti rajapintojen kautta. Opetushallitus vastaisi palvelusta, jolla tietoja voisi katsella ja välittää eteenpäin. Palvelu olisi käytettävissä ammatillisen koulutuksen järjestäjillä, opiskelijoilla sekä tulevaisuudessa koulutuksen järjestäjien kanssa yhteistyötä tekevillä työpaikoilla.

Koulutuksen järjestäjä pääsisi palvelun kautta katsomaan omien opiskelijoidensa HOKS-tietoja. Omalla opiskelijalla tarkoitetaan opiskelijaa, joka on koulutuksen järjestäjän opiskelijaksi ottama ja jolla on sitä kautta opiskeluoikeus johonkin koulutuksen järjestäjän järjestämään tutkintoon tai muuhun ammatilliseen koulutukseen. Muutokset HOKSiin tehtäisiin aina koulutuksen järjestäjän omassa opintohallintojärjestelmässä, josta tiedot siirtyvät rajapintojen

kautta rekisteriin. Koulutuksen järjestäjä pääsisi lisäksi katsomaan oman opiskelijan aiempien HOKSien tietoja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain nojalla.

Opiskelija pääsisi käyttöliittymän kautta katsomaan omia HOKS-tietojaan. Jos opiskelija opiskelee samaan aikaan useammalla koulutuksen järjestäjällä, hän näkisi palvelun kautta kaikki omat HOKS-tietonsa. Lisäksi hän näkisi aiemmat HOKS-tiedot viiden vuoden ajan opintojen päättymisestä, kunnes tiedot poistettaisiin rekisteristä. Lisäksi opiskelija voisi antaa esimerkiksi koulutuksen järjestäjälle, jonka koulutukseen hän on hakeutumassa, suostumuksen katsella palvelussa aiemmin laadittua HOKSiaan.

Tulevaisuudessa on tarkoitus laajentaa palvelua niin, että koulutuksen järjestäjien kanssa yhteistyötä tekevien työpaikkojen edustajat pääsisivät katsomaan eHOKS-käyttöliittymän kautta kaikkien niiden opiskelijoiden tietoja, jotka joko hankkivat osaamista tai osoittavat osaamistaan eli antavat näyttöjä kyseisessä työpaikassa riippumatta siitä, minkä koulutuksen järjestäjän opiskelijasta on kysymys. Työelämän edustajat näkisivät eHOKS-tiedot kaikilta osin silloin, kun ne koskevat työpaikalla järjestettävää koulutusta. Silloin, kun opiskelijan HOKS sisältää muuhun kuin työpaikalla tapahtuvaan osaamisen hankkimiseen tai osaamisen osoittamiseen liittyvää tietoa, työpaikka ei voisi sitä nähdä ilman opiskelijan suostumusta. Työpaikkojen käyttöliittymää kehitettäisiin vuoden 2019 aikana ja se olisi käytettävissä alkuvuodesta 2020.

Muuhun ammatilliseen koulutukseen liittyvien tietojen tallentaminen

Esityksen tavoitteena on laajentaa laissa säädettyä ammatillisen koulutuksen valtakunnallista tietovarantoa lisäksi siten, että se sisältäisi tiedot myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettusta muusta ammatillisesta koulutuksesta. Ammatillisena koulutuksena voidaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluviin tutkintoihin valmistavan tutkintokoulutuksen ja lain 7 §:ssä tarkoitettujen valmentavien koulutusten lisäksi järjestää ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta, jonka tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen osan suorittaminen sekä ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta, joka valmistaa ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin, lennonjohtajan tehtäviin tai kaupunkiraideliikenteen kuljettajien tehtäviin. Tietojen tallentamisesta säädetäisiin lain 9 §:ssä.

Tietojen tallentaminen hyödyttäisi yksilöä, kun yksilö näkisi ja voisi näyttää suorittamansa koulutuksen palvelun kautta esimerkiksi työnhaussa tai opintojen suunnittelussa. Lisäksi tietojen tallentaminen palvelisi ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskemista ja myöntämistä, kun opiskelijavuosien laskennassa tarvittavat tiedot sekä perusrahoituksen painotusperusteena käytettävät tiedot löytyisivät rekisteristä.

2.3 Uudet säännökset tietojensaannista

Esityksessä esitetään kahta uutta säännöstä tietojen luovuttamisesta ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ään ehdotettu koulutuksen järjestäjän oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tieto opiskelijansa aiemmista henkilökohtaisista osaamisen kehittämissuunnitelmista olisi uusi oikeus. Tietosisältö on sellaista, jonka koulutuksen järjestäjä joutuisi joka tapauksessa selvittämään opiskelijan kanssa. Ehdotetun säännöksen perusteella koulutuksen järjestäjä saisi kyseiset laissa säädetyt tiedot suoraan tietovarannosta.

Toinen, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 109 §:ään esitetty tiedonsaantioikeus ei ole uusi. Oikeus sisältyy jo voimassa oleviin säännöksiin, mutta ehdotettu 109 §:n 6 momentti tarkentaisi voimassa olevia säännöksiä. Sen työpaikan työnantajan edustajalla, jonka työpaikalla järjestetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutusta käytännön työtehtävien yhteydessä tai jonka työpaikalla osoitetaan tässä laissa tarkoitettulla tavalla osaamista tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa, olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tieto työpaikalla osaamista hankkivan tai osoittavan opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta.

Säännökset kattavat osin tietoja, jotka voidaan katsoa tietosuojasetuksen 9 artiklan mukaisiin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluviksi tiedoiksi. Siltä osin, kun tiedot ovat tietosuojasetuksen tarkoituksessa erityisiä henkilötietoryhmiä, on niiden käsittelyyn ja luovuttamiseen sovellettava tietosuojasetuksen ja tietosuojalain erityisiä henkilötietoja koskevia säännöksiä. Samoin henkilökohtaistamiseen liittyvien tietojen voidaan katsoa sisältävän arkaluonteisia tietoja, mikä on otettava huomioon tietojen luovuttamisesta säädettäessä.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Vaikutukset opiskelijan asemaan

eHOKS-tietojen tallentaminen rekisteriin ja palvelun kehittäminen sujuvoittaisi opiskelijoiden siirtymiä koulutuksen järjestäjältä toiselle ja saman koulutuksen järjestäjän järjestämään koulutukseen palaamista väliaikaisen keskeyttämisen tai eronneeksi katsomisen jälkeen. Aiemmin tieto opiskelijan aiemmista suunnitelmista ja etenemisestä opinnoissa on siirtynyt koulutuksen järjestäjältä toiselle opiskelijan itsensä kautta. Tiedon kulku ei ole ollut sujuvaa. Tallennetun eHOKS-tiedon avulla siirtymävaiheessa tarvittava tieto olisi automaattisesti koulutuksen järjestäjän käytettävissä tietovarannon ja rajapintojen kautta. Tämä nopeuttaisi henkilökohtaistamisprosessia ja lyhentäisi opiskeluajoja. Lisäksi se varmistaisi sen, että opiskelijoita voidaan kohdella tältä osin tasapuolisesti riippumatta koulutuksen järjestäjästä. eHOKS-palvelun kautta opiskelija pystyy seuraamaan oman henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmansa edistymistä. Tieto olisi myös luotettavaa ja yhdenmukaista.

Muun ammatillisen koulutuksen tietojen tallentaminen rekisteriin sujuvoittaisi opiskelijan jatko-opintojen suunnittelua ja työn hakua. Tallennetun koulutustiedon avulla eri siirtymävaiheissa tarvittava tieto olisi automaattisesti yksilön, koulutuksen järjestäjän taikka suostumuksen nojalla työelämän käytettävissä yhteisen tietovarannon ja rajapintojen kautta.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Koulutuksen järjestäjien näkökulmasta henkilökohtaistamiseen liittyvä päällekkäinen hallinnollinen työ vähenisi, kun ne saavat käyttöönsä omille opiskelijoilleen aiemmin laadittujen HOKSien ja muun ammatillisen koulutuksen tiedot. Koulutuksen järjestäjä voisi käyttää näitä aiempia koulutus- ja HOKS-tietoja pohjana, kun se tekee opiskelijan uutta HOKSia. Koulutuksen järjestäjä joutuisi joka tapauksessa selvittämään ja kirjaamaan kyseiset tiedot HOKSiin, joten tietojen saaminen sujuvasti palvelun kautta vähentäisi koulutuksen järjestäjän hallinnollista taakkaa. Koulutuksen järjestäjien ei tarvitsisi tehdä jo kertaalleen tehtyä suunnittelua uudelleen, jos opiskelijan tavoitteet eivät olisi muuttuneet. Lisäksi siirtymävaiheessa tarvittavan tiedon luotettavuus paranisi, kun tieto siirtyisi sähköisesti rajapintojen kautta, eikä sen siirtämiseen liity inhimillisen erehdyksen mahdollisuutta tai katkoja tiedonkulussa.

eHOKS-hankkeen yhteydessä laadittu henkilökohtaistamisprosessin kuvaus ja toimintamallin kuvaus sekä sähköisten järjestelmien laatimista varten tarkennettu HOKSin minimitietosisältö toimisivat pohjana opintohallintojärjestelmien kehittämiseksi ja koulutuksen järjestäjien omille henkilökohtaistamisprosesseille ja tukevat henkilökohtaistamiseen liittyvien toimintatapojen edelleen kehittämistä koulutuksen järjestäjän tasolla. Tämä yhtenäistää toimintatapoja ja varmistaa sen, että koulutuksen järjestäjien toiminnan laatu on tältä osin hyvällä tasolla läpi maan.

Opetushallitukselle HOKS-tietojen sekä muun ammatillisen koulutuksen tietojen kerääminen laajentaisi kerättävien tietojen määrää. Opetushallitus vastaa palvelun yleisestä toiminnasta sekä

teknisestä käyttöyhteydestä, tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Opetushallituksesta annetun lain (564/2016) 2 §:n mukaan viraston tehtävänä on muun muassa kehittää koulutusta, varhaiskasvatusta ja elinikäistä oppimista, hoitaa näihin liittyvät palvelu- ja hallintotehtävät sekä ennakoita osaamis- ja koulutustarpeita. Lisäksi viraston tehtävänä on ylläpitää sille säädettyjä tai määrättyjä tehtäviä varten tarpeellisia tietovarantoja, -rekistereitä ja -järjestelmiä. HOKS-tietojen sekä muun ammatillisen koulutuksen tietojen tallentaminen olisi tarpeen ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi ja elinikäisen oppimisen edistämiseksi. Opetushallituksen näkökulmasta tiedon lisääntyminen järjestelmässä ei lisäisi merkittävästi työtä, sillä lisääntyvän tiedon määrä on pieni suhteessa jo tallennettavaan tietoon.

Opetus- ja kulttuuriministeriö saisi tietoa henkilökohtaistamisen toteutumisesta ammatillisen koulutuksen arviointia, kehittämistä, tilastointia sekä seurantaa varten.

3.3 Vaikutukset työelämään

Työelämän näkökulmasta mahdollisuus nähdä eHOKS:n työelämälle suunnatun käyttöliittymän kautta kaikkien kyseisellä työpaikalla osaamista hankkimassa tai osoittamassa olevien eri koulutuksen järjestäjien opiskelijoiden HOKS-tiedot yhdenmukaisella tavalla auttaisi työpaikkoja tarkastelemaan työpaikalla järjestettävää koulutusta työpaikan näkökulmasta kokonaisuutena. Tämä auttaisi myös yhdenmukaistamaan ja selkeyttämään työpaikalla tapahtuvan koulutuksen toteutusprosesseja työelämän näkökulmasta. Lisäksi käyttöliittymän tarjoama yhdenmukainen näkymä HOKS-tietoon auttaisi hahmottamaan työpaikkaa koskevat tiedot helpommin kuin aiemmin, sillä kaikkien koulutuksen järjestäjien tieto on käyttöliittymässä samassa muodossa. Tällä hetkellä HOKS-tiedot ovat eri opintohallintojärjestelmissä ja käyttöliittymät tietoon saattavat olla erilaisia, mikä ei ole käyttäjäystävällistä. HOKS:n hyväksyminen ja muutokset HOKSiin tehtäisiin kuitenkin aina koulutuksen järjestäjän opintohallintojärjestelmässä.

3.4 Taloudelliset vaikutukset

Esityksessä ehdotetaan uusiksi tallennettaviksi tiedoiksi eHOKS-tietoja sekä muuta ammatillista koulutusta koskevia tietoja. Koulutuksen järjestäjä kerää ja ylläpitää näitä tietoja omiin järjestelmiinsä jo voimassa olevan lainsäädännön nojalla. Riippuen koulutuksen järjestäjän olemassa olevista järjestelmistä, tallentamiseen kuluva aika voi lisääntyä tai pysyä samana. Toisaalta yhteisestä rekisteristä löytyvät tiedot vähentävät olennaisesti koulutuksen järjestäjän työtä erityisesti nivelvaiheissa.

Rajapintojen tekniset muutokset voisivat aiheuttaa taloudellisia vaikutuksia niiltä osin, kun koulutuksen järjestäjän järjestelmistä siirretään uusia tietoja ja rajapintoja laajennetaan. Esityksellä ei ole kuitenkaan arvioitu olevan vähäistä suurempia taloudellisia vaikutuksia.

4 Asian valmistelu

4.1 Valmisteluvaiheet ja aineisto

Esitys on valmisteltu virkatyönä opetus- ja kulttuuriministeriössä. eHOKS:n ja siihen liittyvän hallituksen esityksen valmistelun tueksi on asetettu 20. syyskuuta 2017 eHOKS-hankeryhmä sekä 5.3.2018 eHOKS-projektiryhmä. Molempien ryhmien toimikausi kestää vuoden 2018 loppuun.

eHOKS-hankeryhmän tehtävänä oli laatia vuoden 2017 loppuun mennessä työsuunnitelma digitaalisen henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (eHOKS) valmistelua ja käyttöönottoa varten. Lisäksi hankeryhmän tuli laatia vuoden 2017 loppuun mennessä henkilökohtaistamisprosessin ja -toimintamallin kuvaus sekä tarkentaa eHOKS:n tietosisältöä ja käsitteistöä, joka täsmentää ammatillisen koulutuksen asetuksessa säädettyä HOKS:n sisältöä sähköisten järjestelmien laatimista varten.

Hankeryhmä selvitti yleisluonteisesti myös tarvittavia säädösmuutoksia ja totesi, että eHOKS:iin kaavailtujen tietojen tallentaminen yhteen paikkaan ei ole mahdollista ilman lainsäädäntömuutoksia. Ryhmä totesi, ettei uutta erillistä lakia tarvita, vaan luontevin paikka tarvittaville lainsäädäntömuutoksille olisi laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä. Vuoden 2018 aikana hankeryhmä huolehtii digitaalisen eHOKS-palvelun kehittämisestä tehdyn suunnitelman mukaan sekä osallistuu säädösmuutosten valmisteluun.

eHOKS-projektiryhmän tehtävänä on osallistua työsuunnitelman eri vaiheissa eHOKS:n teknisen toteutuksen suunnitteluun, käytännön toteutukseen ja käyttöönottoon. Lisäksi projektiryhmä tukee eHOKS-palvelun suunnittelu- ja kehitystyötä sekä varmistaa syntyvän palvelun yhteentoimivuuden opetushallinnon ja tarpeellisilta osin muiden hallinnonalojen palveluiden kanssa. Projektiryhmä varmistaa myös palvelun käyttöönoton työsuunnitelman mukaisesti sekä tekee muut eHOKS-hankeryhmän määräämät tehtävät.

4.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyysi esityksestä x.

2018 päivätyllä pyynnöllä lausuntoa hallituksen

5 Riippuvuus muista esityksistä

Oikeusministeriö on helmikuussa 2016 asettanut niin kutsutun TATTI-työryhmän valmistelemaan lainsäädäntöehdotuksen tietosuoja-asetuksen liikkumavaran käytöstä ja mahdollisesta henkilötietolain kaltaisesta kansallisesta yleislaista. Työryhmä on mietinnössään ehdottanut, että henkilötietolaki kumotaan ja säädetään uusi henkilötietojen suoja koskeva tietosuojalaki. Esitys on siten riippuvainen hallituksen esityksestä eduskunnalle EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 9/2018 vp.). Tietosuojalain oli tarkoitus tulla voimaan samaan aikaan kuin tietosuoja-asetus tulee sovellettavaksi 25 päivänä toukokuuta 2018.

Tähän esitykseen sisältyvät lakiehdotukset ovat osin riippuvaisia hallituksen esityksestä kansalliseksi tietosuojalaksi, esityksen käsittelystä eduskunnassa sekä sen voimaantulosta. Lain säännöksissä on tarpeen viitata kansalliseen tietosuojalakiin yleislakina. Tietosuojalain sisältö saattaa vaikuttaa lain säännöksiin myös muilta osin. Samoin esitys on riippuvainen valtiovarainministeriössä valmisteilla olevasta hallituksen esityksestä laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Lain tarkoitus. Pykälässä säädetään lain tarkoituksesta. Esityksessä ehdotetaan poistettavaksi pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohdasta sana *suoritus*. Momentin 1 kohdassa säädetään, että lain tarkoituksena on mahdollistaa henkilön opintosuoritus- ja tutkintotietojen tietoturvallinen ja keskitetty sähköinen kokoaminen, käsittely ja luovuttaminen hänen itsensä ja tietoja tarvitsevien viranomaisten käytettäväksi. Kohtaa muutettaisiin niin, että säädettäisiin opintotiedoista opintosuoritustietojen sijaan. Momentin 2 kohdassa säädetään, että lain tarkoituksena on turvata opintosuoritus- ja tutkintotietojen yhdenmukaisuus ja luotettavuus sekä tehostaa hallinnon toimintaa. Myös kohtaa 2 muutettaisiin niin, että säädettäisiin opintotiedoista opintosuoritustietojen sijaan. Ehdotettu muutos vastaisi paremmin lain tarkoitusta, koska laissa säädettäisiin rekistereihin jo nykyisellään sisältyy opintotietoja, jotka eivät ole opintosuoritus- tai tutkintotietoja. Ehdotettu muotoilu opinto- ja tutkintotiedoista sisältäisi myös opintosuoritustiedot.

2 §. Soveltamisala. Pykälän 1 momentissa säädetään koulutuksesta ja tutkinnoista, joihin lakia sovelletaan. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi 1 momentin 2 kohdan osalta niin, että lukiolain säädösnumero muutetaan uuden, xx.xx.2018 vahvistetun lukiolain säädösnumeroksi. Eduskunta on hyväksynyt lukiolain 21 päivänä kesäkuuta 2018.

Pykälän 3 momentissa säädetään yleislaeista, joita sovelletaan käsiteltäessä tässä laissa tarkoitetuissa rekistereissä, tietovarannoissa ja palveluissa olevia tietoja. Momentin mukaan sovelletaan henkilötietolakia (523/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999). Toukokuun 25. päivänä 2018 sovellettavaksi tulee EU:n yleinen tietosuojasetus (General Data Protection Regulation, GDPR). Se kumoaa vuonna 1995 laaditun henkilötietodirektiivin ja korvaa henkilötietolain henkilötietojen käsittelyyn sovellettavana yleislakina. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen tietosuojasetusta täydentäväksi tietosuojalaksi, jota sovellettaisiin rinnakkain tietosuojasetuksen kanssa. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin maininta henkilötietolaista, joka kumoutuu tietosuojalain (/) tullessa voimaan xx.xx.2018. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia sovellettaisiin edelleen.

3 §. Oppijanumero ja oppijanumerorekisteri. Pykälässä säädetään oppijanumerosta ja oppijanumerorekisteristä. Oppijanumero on henkilölle annettava pysyvä tunnus, jota käytetään henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa tässä laissa tarkoitettuja tietoja. Tallennettaessa henkilöstä ensimmäistä kertaa tässä laissa tarkoitettuja tietoja tiedon tallentajan tulee kysyä Opetushallitukselta henkilön oppijanumero. Jos henkilöllä ei ole oppijanumeroa, tulee Opetushallituksen luoda oppijanumero. Opetushallitus antaa oppijanumeron tiedoksi tiedon tallentajalle.

Säännöksen 1 momenttiin lisättäisiin oppijanumeron käyttötarkoitukseksi varhaiskasvatuslaissa tarkoitettuun tietovarannon tietojen tallentaminen, käsittely ja luovuttaminen. Varhaiskasvatuslain 68 §:ssä viitataan oppijanumeron osalta tämän lain 3 §:ään.

Säännöksen 1 momenttia ehdotetaan lisäksi tarkennettavaksi siten, että opetuksen, koulutuksen tai varhaiskasvatuksen järjestäjä, varhaiskasvatuksen palveluntuottaja taikka korkeakoulu voisi käyttää oppijanumeroa henkilön yksilöintiin myös muissa lakisääteisissä tehtävissään, kuin käsitellessään valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa tarkoitettuja tietoja. Muilla kuin tässä laissa säädetyillä lakisääteisillä tehtävillä tarkoitettaisiin tässä yhteydessä varhaiskasvatuslaissa, perusopetuslaissa, lukiolaissa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoululaissa sekä yliopistolaissa tarkoitettuja tehtäviä. Tarkoitus ei ole, että oppijanumeron käyttöä laajennettaisiin käytettäväksi muussa toiminnassa, kuin mainituissa laeissa tarkoitetuissa tehtävissä. Ehdotetun muutoksen olisi tarkoitus tarkentaa sääntelyä, sillä tietosuoja-asetus edellyttää henkilötietojen käsittelytarkoituksen aiempaa tarkempaa määrittelyä.

Sähköisiin palveluihin kirjautuminen tapahtuu eri koulutusasteilla edelleen usein henkilötunnuksen tai henkilötunnuksesta generoidun yksilökohtaisen tunnisteen perusteella. Erillisten palvelukohtaisten tunnisteen luominen johtaa helposti ylimääräiseen henkilötietojen käsittelyyn ja saattaa hidastaa opetuksen digitalisaatiota. Ehdotetulla tarkennuksella parannettaisiin oppilaiden, opiskelijoiden ja varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten henkilötietojen suojaa, sillä oppijanumeron avulla voitaisiin välttää henkilötunnuksen tarpeetonta käsittelyä sekä vähentää muiden oppijaa koskevien yksilöintitietojen käsittelyn tarvetta niin siirrettäessä henkilötietoja opetustoimen järjestelmien välillä kuin opetustoiminnassa laajemminkin.

Henkilötunnuksen käsittelyn tarpeen vähentämisen lisäksi oppijanumeron käytöllä olisi merkitystä erityisesti oppilaitoksille suunnattujen sähköisten palveluiden käytössä ja käyttöönotossa. Koska oppijanumeroa ei voi yhdistää tiettyyn henkilöön ilman lisätietoja eikä sitä voida hyödyntää muualla kuin opetussektorilla, muutoksella parannettaisiin sähköisten palveluiden tietoturvasuutta. Samalla kannustetaan palveluntarjoajia tuottamaan palveluita, jotka perustuvat elinikäiseen oppimiseen eivätkä henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuuden edellytysten täytyessä edellyttäisi uuden tunnuksen luomista esimerkiksi siirryttäessä oppilaitoksesta tai koulutusasteelta toiselle. Oppijanumeron käyttäminen helpottaa myös luotettavien kertakirjautumisratkaisuiden kehittämistä ja käyttöönottoa.

Oppijanumeroa ei voisi jatkossakaan käyttää esimerkiksi markkinointitarkoituksiin tai opetuksen ja koulutuksen ulkopuolisten tahojen intressien toteuttamiseen, sillä sen käyttö olisi rajattu ainoastaan opetuksen, koulutuksen tai varhaiskasvatuksen järjestäjän, varhaiskasvatuksen palveluntuottajan taikka korkeakoulun tehtäviin. Sitä voitaisiin käyttää henkilön yksilöimiseen esimerkiksi opetuksen järjestämisessä käytettävässä sähköisessä oppimisympäristössä.

Säännöksen 3 momenttia muutettaisiin vastaamaan paremmin tietosuoja-asetuksen vaatimuksia henkilötietojen käytöstä. Säännöstä muutettaisiin niin, että oppijanumerorekisteriin tallennettaisiin oppijanumeron, henkilön nimen sekä henkilötunnuksen lisäksi muita yksilöimiseksi välttämättömiä tietoja. Sanamuoto muutettaisiin tarvittavista tiedoista välttämättömiksi tiedoiksi, koska tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetään, että käsiteltyjen henkilötietojen on oltava asianmukaisia, olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään. Oppijanumerorekisteriin on tallennettu tietoja, joita tarvitaan henkilön yksilöimiseksi. Tarkkuuden vuoksi säännöstä muutettaisiin, mutta käytännössä tallennetut tiedot ovat jo nyt olleet välttämättömiä.

Lisäksi muutettaisiin sanamuotoa kolmannessa momentissa niin, että oppijanumerorekisterin rekisterinpitäjä olisi Opetushallitus. Tämä vastaa nykykäytäntöä ja muutos olisi ainoastaan

terminologinen. Oppijanumerorekisteriin tallennettavat tiedot säilytettäisiin edelleen pysyvästi, koska niille on tarvetta elinikäisen oppimisen vuoksi.

2 luku Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallinen tietovaranto

5 §. *Tietovarannon yhteisrekisteripitäjät ja vastuiden jako.* Säännöksen 1 momenttia muutettaisiin siten, että tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä olisivat koulutuksen ja opetuksen järjestäjät sekä Opetushallitus. Koulutuksen ja opetuksen järjestäjien sekä Opetushallituksen rekisterinpitoon liittyvä vastuu jakautuisi siten kuin tässä laissa tarkemmin säädetään.

Voimassaolevassa 5 §:ssä säädetään, että Opetushallitus toimii tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä, kun opetuksen ja koulutuksen järjestäjät toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä. Tietosuoja-asetuksen voimassa ollessa mainitut säännökset eivät terminologisesti kuitenkaan ole enää mahdollisia. Tietosuoja-asetus ei tunne teknistä ylläpitäjää. Mahdolliset roolit henkilötietojen käsittelyssä ovat rekisteripitäjä, yhteisrekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä.

Tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 1 kohdan mukaan yhteisrekisterinpitäjistä on kyse silloin, kun vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Ne määrittelevät keskinäisellä järjestelyllä läpinäkyvällä tavalla kunkin vastuualueen asetuksessa vahvistettujen velvoitteiden noudattamiseksi, erityisesti rekisteröityjen oikeuksien käytön ja tietojen toimittamista koskevien tehtäviensä osalta. Rekisterinpitäjien vastuualueet voidaan kuitenkin määritellä myös rekisterinpitäjiin sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 3 kohdassa todetaan, että rekisteröity voi yhteisrekisterinpitäjyyttä koskevan järjestelyn ehdoista huolimatta käyttää tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksiaan suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kutakin rekisterinpitäjää vastaan.

Opetushallitukselle on voimassa olevassa laissa säädetty vastuuta ja myös päätösharkintaa tietojen luovutuksen suhteen. Opetushallituksella on näin ollen rekisterinpitäjälle kuuluvia tehtäviä, minkä vuoksi esitetään, että Opetushallitus olisi tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa tarkoitettu yhteisrekisterinpitäjä. Opetushallitus vastaa jo nykyisellään mm. käsittelyn turvallisuudesta ja tietojen säilyttämisestä.

Opetushallitus olisi yhdessä koulutuksen ja opetuksen järjestäjien kanssa tietovarannon rekisterinpitäjä ja tietojen käsittely perustuisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, eli käsittely olisi tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Lakisääteinen velvoite ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus olisi tässä tapauksessa tässä laissa säädetty tietovarannon ylläpitäminen.

Säännökseen lisättäisiin 3 momentti, jossa säädettäisiin siitä, kumman yhteisrekisterinpitäjän vastuulle mitkään tietosuoja-asetuksen edellyttämät velvollisuudet kuuluisivat. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät vastaisivat tietosuoja-asetuksen 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaisi muista tietosuoja-asetuksessa säädettyistä velvollisuuksista.

Opetushallitus vastaisi 12 artiklassa edellytetystä läpinäkyvästä informoinnista liittyen rekisteröidyn henkilötietoihin. Niiltä osin, kuin henkilötietoja kerättäisiin rekisteröidyltä itseltään, tulisi Opetushallituksen vastata tietosuoja-asetuksen 13 artiklassa säädetystä velvollisuudesta toimittaa rekisteröidylle häntä koskevat tiedot. Artikla ei kuitenkaan

Luonnos 2.7.2018

pääsääntöisesti tulisi sovellettavaksi, sillä tietoja ei lähtökohtaisesti saada rekisteröidyltä. Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinnassa voidaan käyttää tietoja, joita saadaan opiskelijalta. Suunnitelma laaditaan kuitenkin yhdessä opiskelijan kanssa, joten opiskelija on suunnitelmaa laadittaessa jo tietoinen käsitellyistä tiedoista. Näin ollen 13 artikla ei pääsääntöisesti tule sovellettavaksi myöskään 13 artiklan 4 kohdassa säädetyn poikkeuksen vuoksi.

Tietosuoja-asetuksen 14 artiklan 5 kohdan c alakohdan mukaisesti rekisteröidylle ei tarvitsisi toimittaa tietosuoja-asetuksen 14 artiklan mukaisia tietoja, koska henkilötietojen käsittely perustuisi lakiin. Opetushallituksen olisi opiskelijan tai oppilaan taikka tämän laillisen huoltajan pyynnöstä toimitettava tälle 15 artiklassa säädetty tiedot. Rekisteröidyllä on myös voimassa olevan lain 29 §:n mukaan mahdollisuus katsoa ja käyttää lain 6 luvussa tarkoitettuja omia tietojaan.

Rekisteröidyllä on tietosuoja-asetuksen 16 artiklan nojalla oikeus vaatia, että koulutuksen tai opetuksen järjestäjä oikaisee ilman aiheutonta viivytystä rekisteröityä koskevat epätarkat ja virheelliset tiedot. Rekisterinpitäjillä ei olisi 17 artiklassa säädettyä velvollisuutta poistaa rekisteröidyn tietoja, koska 17 artiklan 3 kohdan b alakohdassa säädetyllä tavalla tietojen käsittely perustuisi jäsenvaltion lainsäädäntöön. Tietosuoja-asetuksen 18 artiklassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta käsittelyn rajoittamiseen. Rekisteröidyllä on oikeus siihen, että rekisterinpitäjä rajoittaa käsittelyä 1 kohdan a – d alakohtien tapauksissa. Opetushallituksen olisi myös vastattava 19 artiklassa säädetystä ilmoitusvelvollisuudesta silloin, kun se ei olisi mahdotonta tai kohtuuttoman vaativaa. Ilmoitusvelvollisuus koskisi vain velvollisuutta ilmoittaa tietoja saaneille tiedon oikaisusta, koska 17 ja 18 artiklaa ei sovellettaisi.

Tietosuoja-asetuksen 20 ja 21 artiklat eivät soveltuisi, eli rekisteröidyllä ei olisi oikeutta vaatia tietoja siirrettävän toiseen järjestelmään eikä oikeutta vastustaa häntä koskevien henkilötietojen käsittelyä. Opetushallitus rekisterinpitäjänä vastaisi tietosuoja-asetuksen 24 artiklan mukaisesta tarvittavien teknisten ja organisatoristen toimenpiteiden toteuttamisesta, joilla voidaan varmistaa ja osoittaa, että käsittelyssä noudatetaan tietosuoja-asetusta. Tietosuojan on oltava tietosuoja-asetuksen 25 artiklassa säädetyn mukaisesti sisäinrakennettua ja oletusarvoista. Opetushallituksen on rekisterinpitäjänä ylläpidettävä vastuullaan olevista käsittelytoimista selostetta kuten tietosuoja-asetuksen 30 artikla edellyttää. Lisäksi Opetushallitus vastaisi tietosuoja-asetuksen 31 – 33 artiklassa säädetystä yhteistyöstä valvontaviranomaisen kanssa, henkilötietojen käsittelyn turvallisuudesta sekä henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta ilmoittamisesta valvontaviranomaiselle.

Säännöksen 1 momentista poistettaisiin viimeinen virke, sillä tietojen eheydestä, muuttumattomuudesta, suojaamisesta ja säilyttämisestä säädetään jo tietosuoja-asetuksella.

Säännöksellä ei olisi tarkoitus muuttaa vallitsevaa tehtävänjakoa siltä osin, kun rekisterinpitäjän velvollisuudet eivät olisi uusia. Tarkoituksena olisi varmistaa, että tietosuoja-asetuksen tarkentuvat velvollisuudet jakautuvat olemassa olevan tehtävänjaon mukaisesti ja että rekisterinpitäjien tehtävänjako on tehokas myös suhteessa rekisteröityyn. Jo voimassa olevan säännöksen mukaisesti opetuksen ja koulutuksen järjestäjät toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta ja vastaavat niiden sisällöstä ja virheettömyydestä. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjien on huolehdittava, että tallennettavat tiedot ovat ajantasaisia.

Säännöksen viimeistä momenttia muutettaisiin terminologisesti vastaamaan ehdotettua yhteisrekisterinpitäjäsääntelyä. Muilta osin momentti pysyisi muuttumattomana. Jos opetuksen tai koulutuksen järjestäjä lakkaisi eivätkä kyseisen rekisterinpitäjän tehtävät siirty toiselle

Luonnos 2.7.2018

oikeushenkilölle, kyseisten tietovarantoon tallennettujen tietojen osalta rekisterinpitäjänä toimisi Opetushallitus.

6 §. *Tietojen tallentaminen tietovarantoon.* Säännöksen 1 momentin sanamuotoa tarkennettaisiin siten, että koulutuksen ja opetuksen järjestäjällä olisi velvollisuus tallentaa tietovarantoon 7–9 §:ssä tarkoitetut tiedot. Tämä vastaisi voimassa olevaa käytäntöä.

8 §. *Lukiokoulutusta koskevat tiedot.* Säännöksen 2 momentissa muutettaisiin viittaus lukiolakiin vastaamaan 1.8.2019 voimaan tulevan lukiolain vastaavaa säännöstä. Muutos olisi tekninen.

9 §. *Ammatillista koulutusta koskevat tiedot.* Säännöksen 1 momenttiin lisättäisiin tallennettavaksi tiedoksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu muu ammatillinen koulutus. Ammatillisena koulutuksena voidaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluviin tutkintoihin valmistavan tutkintokoulutuksen ja lain 7 §:ssä tarkoitettujen valmentavien koulutusten lisäksi järjestää ammatillista osaamista syventävää tai täydentävää koulutusta, jonka tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen osan suorittaminen sekä ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta, joka valmistaa ansio- ja liikenneelintäjän tehtäviin, lennonjohtajan tehtäviin tai kaupunkiraideliikenteen kuljettajien tehtäviin.

Ammatillista osaamista syventävä tai täydentävä koulutus vastaa pääsääntöisesti tiettyyn rajattuun osaamistarpeeseen ja tuottaa johonkin työhön tai ammattiin liittyvää erityistä osaamista, johon voi liittyä usein ulkoisten tahojen asettamia vaatimuksia esimerkiksi tietyn sertifiikaatin saamiseksi. Hankittava osaaminen on useimmiten laajuudeltaan suppeaa, ja osaamisen hankkimiseksi tarvittava koulutus vastaavasti kestoaltaan lyhytaikaista. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 23 §:n mukaan ammatillista osaamista syventävää ja täydentävää koulutusta voidaan järjestää vain järjestämisluvassa määrättyihin tutkintoihin liittyen.

Myöskään ammatillisiin tehtäviin valmistavat koulutukset eivät ole ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluviin tutkintoihin valmistavaa koulutusta. Ammatillisiin tehtäviin valmistavana koulutuksena voidaan järjestää ansio- ja liikenneelintäjän tehtäviin valmistavaa koulutusta, lennonjohtajan tehtäviin valmistavaa koulutusta ja kaupunkiraideliikenteen kuljettajien tehtäviin valmistavaa koulutusta. Näihin ammatillisiin tehtäviin valmistava koulutus tuottaa kyseisissä tehtävissä tarvittavan perusammattitaidon. Ammatillisiin tehtäviin valmistavissa koulutuksissa ei noudateta Opetushallituksen määäämiä tutkinnon perusteita, vaan koulutusten sisältö ja vaatimukset määräytyvät kyseistä ammattialaa koskevan kansallisen tai kansainvälisen sääntelyn mukaisesti. Ammatillisiin tehtäviin valmistavan koulutuksen järjestäminen edellyttää kyseisten koulutusten järjestämislupaa sekä mahdollisesti edellytettävää muiden viranomaisten myöntämää lupaa.

Ehdotetun muutoksen perusteella ammatillisen koulutuksen järjestäjän tulisi tallentaa rekisteriin uutena tietona tieto suoritettavasta muusta ammatillisesta koulutuksesta. Tämä tarkoittaisi koulutusta, johon koulutuksen järjestäjä saisi rahoitusta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain perusteella. Myös muun ammatillisen koulutuksen osalta ilmoitettaisiin lain 9 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu koulutuksen aloittaminen sekä väliaikainen keskeytyminen ja päättyminen. Lisäksi ilmoitettaisiin lain 9 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla suoritettu koulutus ja 4 momentin nojalla opiskelijavuosien laskennassa tarvittavat tiedot sekä perusrahoituksen painotusperusteena käytettävät tiedot. Muusta ammatillisesta koulutuksesta ei saa suoritusrahoitusta, joten suoritusrahoituksen painotusperusteena käytettäviä tietoja ei

Luonnos 2.7.2018

ilmoitettaisi. Pääsääntöisesti muun ammatillisen koulutuksen osalta ei tallennettaisi tietoja henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävistä vähimmäistiedoista, koska HOKS laaditaan muussa ammatillisessa koulutuksessa vain siltä osin kuin kyse on oppisopimuskoulutuksesta tai koulutusopimukseen perustuvasta koulutuksesta. Henkilökohtaistamista koskevat tiedot kuitenkin tallennettaisiin muun ammatillisen koulutuksen osalta silloin, kun HOKS laadittaisiin. Voimassa olevan lain valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä 6 §:n mukaan Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä tietojen tietorakenteista.

Säännöksen 1 momenttiin lisättäisiin uusi 5 kohta. Kohdassa säädettäisiin siitä, että koulutuksen järjestäjä tallentaisi lisäksi myös valtioneuvoston ammatillisesta koulutuksesta antaman asetuksen (673/2017) 9 §:ssä tarkoitetut henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävät vähimmäistiedot. Ammatillisen koulutuksen järjestäjällä on 1 tammikuuta 2018 lähtien ollut velvollisuus laatia opiskelijalle henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma. Säännösmuutos ei muuttaisi tätä velvollisuutta tai sen laajuutta, vaan muutoksella säädettäisiin tietojen tallentamisesta tietovarantoon.

Asetuksen 9 §:ssä säädetään, että koulutuksen järjestäjä merkitsee opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan ainakin seuraavat tiedot: suoritettava tutkinto tai valmentava koulutus taikka ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu muu ammatillinen koulutus, noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet, mahdollinen suoritettava osaamisala sekä suoritettavat tutkinnon tai koulutuksen osat; tiedot niistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien osa-alueista tai muista toimivaltaisen viranomaisen arvioimista ja todentamista opinnoista, jotka koulutuksen järjestäjä on sisällyttänyt osaksi opiskelijan tutkintoa osaamisen tunnustamisen perusteella; tiedot niistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien osa-alueista tai muista toimivaltaisen viranomaisen arvioimista ja todentamista opinnoista, jotka koulutuksen järjestäjä on toimittanut nimeämilleen osaamisen arvioijille osaamisen tunnustamista varten; muu kuin 2 ja 3 kohtaan sisältyvä opiskelijan aiemmin hankkima ja osoittama osaaminen, joka liittyy suoritettavaan tutkintoon tai valmentavaan koulutukseen; mahdollinen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 66 §:n mukainen ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen; tutkintokoulutuksen ja muun tarvittavan ammattitaidon hankkimisen tarve; opiskelijan mahdollisesti tarvitsema ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 48 §:ssä tarkoitettu ohjaus ja tuki; opiskelijalle mahdollisesti tarjottavan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitettujen erityisen tuen sisältö; opiskelijalle tarvittaessa järjestettävät ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:ssä tarkoitetut opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot; näyttöjen ajankohdat ja sisällöt, näyttöympäristöt sekä näytön järjestäjä, jos se on joku muu koulutuksen järjestäjä; vastaavat tiedot muusta osaamisen osoittamisesta sekä erityistä tukea saavan opiskelijan osalta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:n 2 momentin mukainen osaamisen arvioinnin mukauttaminen ja yksilöllinen osaamisen arviointi; ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 54 §:ssä tarkoitetut osaamisen arvioijat; sekä opiskelijalle laadittava urasuunnitelma.

Jos opiskelija osallistuu 1 momentin 6 kohdan perusteella ilmenneen tarpeen mukaisesti tutkintokoulutukseen tai muuhun tarvittavan osaamisen hankkimiseen, henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkitään 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi tutkintokoulutuksen tai muun tarvittavan osaamisen hankkimisen tavoitteet, sisällöt, opetus ja muut osaamisen hankkimisen tavat ja ajoittuminen sekä 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettujen erityisen tuen tarpeen mukaiset toimenpiteet tutkintokoulutuksen tai muun tarvittavan osaamisen hankkimisen aikana.

Jos opiskelijan osaamisen hankkiminen järjestetään työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena, henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkitään 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi: opiskelijan vastuullinen työpaikkaohjaaja ja koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja tai perustellusta syystä muu koulutuksen järjestäjän edustaja; edellä 1 kohdassa tarkoitettujen työpaikkaohjaajan ja opettajan tai muun koulutuksen järjestäjän edustajan lisäksi oppisopimuskoulutusta hankkineen koulutuksen järjestäjän edustaja, jos tutkinto on järjestetty ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettuna oppisopimuskoulutuksen perusteella; keskeiset työtehtävät työpaikalla tutkinnon perusteiden ja henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisen osaamisen hankkimiseksi; koulutussopimukseen perustuvassa koulutuksessa työpaikalla järjestettävän osaamisen hankkimisen ajoittuminen sekä oppisopimuskoulutuksessa osaamisen hankkimisen ajoittuminen koulutuksen järjestäjän osoittamissa muissa oppimisympäristöissä tapahtuvan osaamisen hankkimisen sekä työpaikalla järjestettävän osaamisen hankkimisen osalta.

Kuten lakiesityksen 5 §:n osalta on esitetty, HOKS-tietojen tietosuoja-asetuksen mukainen henkilötietojen käsittelyperuste olisi 6 artiklan 1 kohdan c alakohta, eli tietojen käsittely perustuisi rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattamiseen. HOKS-tietosisältöön sisältyy mahdollisesti myös eräitä tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoryhmiä, joiden käsittely on lähtökohtaisesti kiellettyä. Tällaisina tietoina voitaneen mahdollisesti pitää ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamista, ohjausta ja tukea, erityisen tuen sisältöä, opiskeluvaihtoehtoja tukevia opintoja, arvioinnin mukauttamista ja yksilöllistä osaamisen arviointia sekä erityisen tuen tarpeen mukaisia toimenpiteitä. Samoin tietoihin voidaan katsoa kohdistuvan salassapitovelvoite julkisuuslain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 30 tai 32 kohdan nojalla.

Poikkeuksellisesti kyseisten henkilötietojen käsittely on kuitenkin sallittua. Tässä tapauksessa käsittely on sallittua tietosuoja-asetuksen artiklan 9 kohdan g alakohdan perusteella, koska käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, edellyttäen että se on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi. Tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tultaneen säätämään, että tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta tietojen käsittelyyn, josta säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetyistä tehtävistä. (käsittely kesken eduskunnassa).

Toimenpiteinä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi on pidetty henkilötietolain 6 §:n 2 momentissa esimerkiksi lokijärjestelmää, henkilötietojen salaamista ja tietosuojavastaavan nimittämistä. Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa säädetään lokitiedon keräämisestä. Lain 30 §:n mukaan lokitiedoista muodostuu lokitietorekisteri, jonka rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus. Opetushallituksessa on myös nimetty tietosuojavastaava. Kaikki Internetissä kulkeva KOSKI-palvelun liikenne on salattu. KOSKI-palvelun käyttöoikeudet rajaavat tietojen näkymistä vain niille joilla on oikeus pyydettyyn tietoon: kansalainen näkee vain omat tietonsa ja viranomaiset näkevät tiedot siltä osin kuin heidän tehtäviensä hoito sitä edellyttää ja heillä on siihen oikeus. Kansalaisen kirjautuminen palveluun katselemaan omia tietojaan tapahtuu vahvalla tunnistautumisen avulla.

Suomen perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään edellyttänyt kattavaa ja yksityiskohtaista sääntelyä erityisesti liittyen arkaluonteisiin henkilötietoihin, jotka ovat henkilötietojen suojan ydintä. Tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain tullessa voimaan turvataan henkilötietojen käsittely näillä yleislaeilla. Täten

perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 14/2018 vp. katsonut, henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi jatkossa ensisijaisesti taata yleisen tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislain nojalla. Tähän liittyen tulisi välttää kansallisen erityislainsäädännön säätämistä sekä varata sellaisen säätäminen vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuoja-asetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi.

Yksityiselämän suojaan kohdistuvia rajoituksia on arvioitava kulloisessakin sääntelyyhteisyydessä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa (ks. PeVL 42/2016 vp, s. 2—3 ja siinä viitatu lausunnot). Merkityksellistä on ollut, että valiokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa henkilötietojen käsittelystä säädettäessä erityisesti se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy perustuslain 10 §:n samassa momentissa turvatun yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa. Valiokunta on tämän vuoksi arvioinut erityisesti arkaluonteisten tietojen käsittelyn sallimisen koskevan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp, s. 2/I), minkä johdosta esimerkiksi tällaisia tietoja sisältävien rekisterien perustamista on arvioitava perusoikeuksien rajoitusedellytysten, erityisesti rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden, kannalta (PeVL 29/2016 vp, s. 4—5 ja esimerkiksi PeVL 21/2012 vp, PeVL 47/2010 vp sekä PeVL 14/2009 vp). Valiokunta on antanut merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevan sääntelyn kattavuutta, täsmällisyyttä ja sisältöä (ks. esim. PeVL 38/2016 vp, s. 3).

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään todennut, että arkaluontoisten tietojen käsittely on rajoitettava vain välttämättömään. Vaikka valtioneuvoston asetuksella ammatillisesta koulutuksesta säädetään, että koulutuksen järjestäjä merkitsee opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan ”ainakin seuraavat tiedot”, on tarkkarajaisuuden vaatimuksen vuoksi tässä esityksessä tietovarantoon tallennettavaksi esitetty HOKS-tietosisältö rajattu vain niihin vähimmäistietoihin, jotka koulutuksen järjestäjä omassa toiminnassaan on velvollinen kirjaamaan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan. Rekisteriin ei tallennettaisi muita tietoja. Esitetyt tiedot ovat välttämättömiä koulutuksen järjestäjälle, joka järjestää kyseisen opiskelijan koulutusta. Samoin tiedot ovat välttämättömiä uudelle koulutuksen järjestäjälle, jos opiskelija vaihtaa koulutuksen järjestäjää. Uusi koulutuksen järjestäjä joutuisi joka tapauksessa selvittämään ja kirjaamaan kyseiset tiedot HOKSiin, joten tietojen saaminen sujuvasti vähentäisi koulutuksen järjestäjän hallinnollista taakkaa. Tämän vuoksi on perusteltua, että tiedot tallennetaan rekisteriin, josta tiedot voidaan toimittaa eteenpäin niille, joilla on oikeus tietoihin.

10 §. Tietojen luovuttaminen tietovarannosta. Pykälässä säädetään tietojen luovuttamisesta 2 luvussa säädettävästä perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen tietovarannosta. Säännöksellä ei asiallisesti luoda viranomaisille tai muille tahoille tiedonsaantioikeuksia, vaan oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja määräytyy yleislainsäädännön ja asianomaisen erityislainsäädännön tiedon luovuttamista ja tiedon saantia koskevien säännösten mukaan. Tietojen luovuttaminen viranomaisen henkilörekisteristä määräytyy tietosuoja-asetuksen, julkisuuslain ja tietosuojalain (käsittelyssä eduskunnassa) säännösten mukaisesti.

Voimassa olevan säännöksen mukaan tietovarannosta tietoja voidaan luovuttaa viranomaiselle, jolla lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja opetuksen tai koulutuksen järjestäjältä, salassa pidettäviä tietoja kuitenkin vain, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään; Koulutusrahastolle siltä osin kuin sillä on lain säännöksen perusteella oikeus saada

Luonnos 2.7.2018

tietovarantoon sisältyviä tietoja; sekä sille, jolla henkilön 29 §:n 5 momentissa tarkoitettun yksilöidyn suostumuksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja.

Tietovarannosta voidaan luovuttaa tietoja muun muassa Kansaneläkelaitokselle opintotukilaissa (65/1994), lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetussa laissa (48/1997), Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa (566/2005) ja valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetussa laissa (644/2003) säädettyjen tehtävien hoitamista varten; Kansaneläkelaitokselle, työ- ja elinkeinotoimistolle ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskukselle työttömyysturvalain (1290/2012) mukaisen työttömyysetuuden saamisen edellytysten selvittämistä varten; Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) ja sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (817/2015) säädettyjen tehtävien hoitamista varten; lain 3 luvussa tarkoitettuun ylioppilastutkintorekisteriin ylioppilastutkinnon järjestämistä varten; lain 4 luvussa tarkoitettuun opiskelijavalintarekisteriin opiskelijavalintoja varten; Koulutusrahastolle Koulutusrahastosta annetussa laissa ja aikuiskoulutustuesta annetussa laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten; vakuutuslaitokselle työtapaturma- ja ammattitautilaissa (459/2015) säädettyjen tehtävien hoitamista varten sekä Maahanmuuttovirastolle ulkomaalaisrekisteristä annetun lain (1270/1997) mukaiseen rekisteriin virastolle säädettyjen tehtävien hoitamista varten. Tietoja voidaan luovuttaa myös muille viranomaisille, sillä laissa ei yksityiskohtaisesti luetella niitä viranomaisia, joille tietoja voidaan tietovarannosta luovuttaa. Viranomaisella on kuitenkin aina oltava lakiin perustuva oikeus saada kyseiset tiedot. Opetushallitus yhteisrekisterinpitäjänä arvioisi, onko pyydetyn tiedon luovuttamiselle laillinen peruste.

Valtionapuviranomaiselle voidaan luovuttaa tarvittavat tiedot opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen rahoituksen määrittämiseksi perusopetuslaissa, lukiolaissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua toimintaa varten sekä rahoituksen valvomiseksi.

Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ei muutettaisi. Tietovarannosta voidaan luovuttaa tietoja viranomaiselle, jolla lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja opetuksen tai koulutuksen järjestäjältä, salassa pidettäviä tietoja kuitenkin vain, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ään ehdotetaan tässä esityksessä lisättäväksi koulutuksen järjestäjälle oikeus saada salassapitosäännösten estämättä tieto opiskelijan aiemmista henkilökohtaisista osaamisen kehittämissuunnitelmista. Tiedot olisivat osin tarpeellisia ja osin välttämättömiä, jotta koulutuksen järjestäjä voi toteuttaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ssä säädetyn velvollisuutensa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien ja salassa pidettävien tietojen luonnetta on kuvailtu tämän esityksen 9 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Pykälän 1 momentin 2 kohtaa muutettaisiin Koulutusrahaston nimen osalta. Koulutusrahasto yhdistyy työttömyysvakuutusrahaston kanssa 1.1.2019 ja sen nimi muuttuu Työllisyysrahastoksi. Eduskunta on hyväksynyt Työllisyysrahastoa koskevan hallituksen esityksen HE 53/2018 vp. 1 päivänä kesäkuuta 2018 työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön (TyVM 6/2018 vp) mukaisena. Mainittua kohtaa ei ehdoteta muilta osin muutettavaksi.

Uudeksi 3 kohdaksi ehdotetaan lisättävän maininta siitä, että tietovarannosta voitaisiin luovuttaa tietoja oppisopimus- tai koulutussopimustyöpaikalle, jolla lain säännöksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja. Lisäksi tietovarannosta voitaisiin luovuttaa tietoja työpaikalle, jossa ammatillisen koulutuksen opiskelija osoittaa osaamistaan.

Tarve lisätä oppisopimus- tai koulutussopimustyöpaikka taikka työpaikka, jossa ammatillisen koulutuksen opiskelija osoittaa osaamistaan, tiedon saajaksi perustuu siihen, että ammatillisessa koulutuksessa järjestetään koulutusta työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä ja osoitetaan osaamista tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa työpaikoilla. Työpaikoilla, joilla koulutusta järjestetään tai osaaminen osoitetaan, on tarve saada tieto työpaikalla osaamista hankkivan tai osoittavan opiskelijan HOKSista. Työpaikat eivät kuitenkaan yleensä ole viranomaisia. Koulutus työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä voidaan järjestää oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena.

Voimassa olevan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 70 §:ssä säädetään, että oppisopimukseen tulee liittää opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma siltä osin kuin se koskee oppisopimuskoulutusta. Henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta tulee ilmetä ne käytännön työtehtävät, joita tekemällä opiskelija voi saavuttaa tavoitteeksi asetetun osaamisen. Edelleen lain 71 §:ssä säädetään koulutussopimukseen perustuvan koulutuksen osalta, että koulutussopimus sovitaan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti tutkinnon osittain ja että koulutussopimukseen tulee liittää opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma siltä osin kuin se koskee koulutussopimukseen perustuvaa koulutusta. Henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta tulee ilmetä ne käytännön työtehtävät, joita tekemällä opiskelija voi saavuttaa tavoitteeksi asetetun osaamisen. Lain 45 §:ssä säädetään, että työnantaja tai muu työpaikan edustaja osallistuu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen, jos koulutus järjestetään oppisopimuskoulutuksena tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:n mukaan tutkinnon osien edellyttämä ammattitaito ja osaaminen osoitetaan tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa (näyttö). Näytössä opiskelija osoittaa, miten hyvin hän on saavuttanut tutkinnon perusteissa määritellyn keskeisen ammattitaidon tai osaamisen. Koulutuksen järjestäjä vastaa näytön toteuttamisesta. Näyttö toteutetaan työpaikoilla käytännön työtilanteissa. Perustellusta syystä näyttö voidaan kuitenkin järjestää myös muualla kuin työpaikalla. Näyttöympäristön tulee mahdollistaa tutkinnon perusteissa määrätyn osaamisen osoittaminen. Lain 45 §:ssä säädetään, että työnantaja tai muu työpaikan edustaja osallistuu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen, jos osaaminen osoitetaan työpaikalla.

Työpaikalla on siis laissa säädetty tehtävä osallistua henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen. Lisäksi HOKS on osittain oppisopimuksen ja koulutussopimuksen liitteenä. HOKSin tietoihin voi kuitenkin kuulua myös säännöksessä mainittuja, salassa pidettäviä tietoja. Näiden käsittelystä säädetään tietosuojasetuksen 9 artiklassa sekä tietosuojalain 6 §:ssä (käsittelyssä eduskunnassa). Kuten esityksen 9 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa on kuvattu, mainittuja tietoja voidaan kuitenkin käsitellä, jos yleislaissa on käsittelylle perusteet. Käsittelyn perusteiden lisäksi ehdotetaan tarkennettavaksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 109 §:ssä työnantajan edustajan oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä tieto työpaikalla osaamista hankkivan tai osoittavan opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta. Tiedolla tarkoitetaan valtioneuvoston ammatillisesta koulutuksesta antaman asetuksen 9 §:ssä

tarkoitettuja henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittäviä vähimmäistietoja, jotka on tallennettu laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä tarkoitettuun ammatillisen koulutuksen tietovarantoon. Työpaikalla ei kuitenkaan olisi oikeutta saada sellaista opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittyä salassa pidettävää tietoa, joka ei liity työpaikalla järjestettävään koulutukseen tai osaamisen osoittamiseen.

11 §. *Tietovarannon tietojen säilytysaika.* Pykälässä säädetään, että pääsääntöisesti tietovarantoon tallennettavat tiedot säilytetään pysyvästi. Tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan henkilötiedot on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin se on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Tietovarantoon tallennettujen tietojen pysyväisluonteinen säilytys on kuitenkin yksilön kannalta tarpeellista esimerkiksi työnhaun ja elinikäisen oppimisen näkökulmasta koko kansalaisen elämän ajan. Samoin arkistolaitos on määrännyt arkistolain (831/1994) nojalla oppilas-, opiskelija- ja tutkintotietojen sähköisen tietojärjestelmän asiakirjatiedot pysyvästi säilytettäväksi sähköisessä muodossa 4.10.2016 antamallaan päätöksellä.

Säännöksen 2 momentissa säädetään, että opintojen väliaikaista keskeytymistä koskevat sekä opetuksen ja koulutuksen rahoituksen myöntämistä varten tallennetut tiedot säilytetään tietovarannossa kuitenkin ainoastaan viisi vuotta opintojen päättymisestä tai tutkinnon suorittamisesta. Säännöksen toiseen momenttiin lisättäisiin maininta henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kuuluvista tiedoista. Näihin tietoihin voi kuulua tietosuojasetuksen tarkoittamia erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Sen vuoksi säilytystä on HOKS-tietojen osalta tarpeen rajoittaa siihen, kuinka pitkään tiedot ovat tarpeellisia viranomaisille tai henkilölle itselleen. Tietoja on arvioitu tarvittavan vähintään viisi vuotta opintojen päättymisestä. Opintojen päättymisellä tarkoitetaan myös esimerkiksi opiskelijan eronneeksi katsomista, opiskeluoikeuden peruuttamista sekä opiskeluoikeuden pidättämistä. Ammatillisten tutkintojen perusteita päivitetään jatkuvasti työelämän tarpeiden perusteella, joten HOKSiin kirjatut tiedot joka tapauksessa vanhenevat ajan myötä, eikä niitä ole syytä säilyttää pysyvästi.

Tietovarannon säilytysajoista on kuitenkin erotettava säilytysvelvollisuudet, joista säädetään muissa laeissa. Lain opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) 58 §:n mukaan kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen toiminnan järjestäjän on toimitettava valtionapuviranomaiselle laissa tarkoitetun rahoituksen määrittämiseksi tarvittavat talousarvioon, taloussuunnitelmaan, tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen perustuvat tiedot sekä muut rahoituksen määrittämiseksi tarpeelliset kustannuksia ja toiminnan laajuutta koskevat tiedot. Säännöksen mukaan rahoituksen saajan on korvauksetta annettava tarkastajalle kaikki tarkastuksen kannalta välttämättömät tiedot ja selvitykset, asiakirjat, tallenteet ja muu aineisto sekä muutoinkin avustettava tarkastuksessa. Lisäksi koulutuksen ja opetuksen järjestäjällä tulee olla arkistonmuodostussuunnitelma, jossa se linjaa asiakirjojen arkistoinnista. Arkistointi koskee esimerkiksi HOKSia sekä koulutus- ja oppisopimuksia.

4 luku Opiskelijavalintarekisteri

18 §. Opiskelijavalintarekisterin yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako.

Voimassa olevassa säännöksessä säädetään, että opiskelijavalintarekisteriä pitää Opetushallitus. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut osallistuvat rekisterinpitoon 17 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta ja ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjät 17 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta. Säännöksen 2 momentin mukaan Opetushallitus vastaa opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta ja hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta sekä koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedottamisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta.

Käytännössä korkeakoulut sekä koulutuksen ja opetuksen järjestäjät huolehtivat esimerkiksi siitä, että opiskelupaikan vastaanottotieto on oikein sekä tallentavat valintaperusteita koskevia tietoja rekisteriin. Korkeakoulut myös käsittelevät hakemukset rekisterissä. Korkeakoulut sekä koulutuksen ja opetuksen järjestäjät vastaavat niiden tietojen oikeellisuudesta, joita ne tallentavat rekisteriin.

Säännöksen 1 momenttia muutettaisiin siten, että opiskelijavalintarekisterin yhteisrekisterinpitäjiä ovat Opetushallitus sekä yliopistot ja ammattikorkeakoulut 17 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta sekä ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjät 17 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta. Koulutuksen ja opetuksen järjestäjien, korkeakoulujen sekä Opetushallituksen rekisterinpitoon liittyvä vastuu jakautuisi siten kuin laissa tarkemmin säädetään.

Säännöksen voimassa olevassa 2 momentissa säädetään Opetushallituksen vastuista. Momenttia täydennettäisiin siten, että vastuiden jako olisi tietosuoja-asetuksen edellyttämällä tavalla selkeä. Opetushallitus edelleen vastaisi opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta ja hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta sekä koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedottamisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä korkeakoulut toimitusivalt tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta ja vastaisivat niiden sisällöstä, virheettömyydestä ja ajantasaisuudesta. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä korkeakoulut vastaisivat tietosuoja-asetuksen 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaisi muista tietosuoja-asetuksessa säädetyistä velvollisuuksista.

5 luku Korkeakoulujen valtakunnallinen tietovaranto

24 §. Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako. Ehdotuksessa muutettaisiin korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon rekisterinpitäjää koskevaa sääntelyä. Voimassaolevan 24 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö on tietovarannon tekninen ylläpitäjä ja korkeakoulut toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä omien tietojensa osalta. Tietovaranto on siitä alun perin säädettyä ymmärretty vain kootuksi kopioksi korkeakoulujen omista rekistereistä. Nämä lähtökohdat eivät vastaa henkilötietojen suojaa koskevaa nykyistä yleislainsäädäntöä.

Tietosuojasetuksen 26 artiklan 1 kohdan mukaan yhteisrekisterinpitäjistä on kyse silloin, kun vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Ne määrittelevät keskinäisellä järjestelyllä läpinäkyvällä tavalla kunkin vastuualueen asetuksessa vahvistettujen velvoitteiden noudattamiseksi, erityisesti rekisteröityjen oikeuksien käytön ja tietojen toimittamista koskevien tehtäviensä osalta. Rekisterinpitäjien vastuualueet voidaan kuitenkin määritellä myös rekisterinpitäjiin sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä.

Pykälän ensimmäisessä momentissa säädettäisiin, että tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat opetus- ja kulttuuriministeriö sekä järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä korkeakoulujen nykyiset vastuut tietovarannon ylläpidossa ovat pääosin vastuuta, jotka kuuluvat rekisterinpitäjälle. Opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulla on ollut tietoturvaan ja järjestelmän yleiseen toimintaan liittyviä asioita. Koska tietovarantoon tallennettavista tiedoista vastaavat korkeakoulut, näiden vastuulla ovat olleet tietojen sisältö ja virheettömyys. Yhteisrekisterinpitäjäys ja pääosin nykyisen mukainen rekisterinpitäjien vastuunjako olisi tarkoituksenmukaista säilyttää. Korkeakoulut olisivat yhteisrekisterinpitäjiä kukin omien tietojensa osalta ja opetus- ja kulttuuriministeriö koko tietovarannon osalta. Yhteisrekisterinpitäjien vastuista ja velvollisuuksista säädettäisiin tämän jaon mukaisesti.

Henkilötietojen käsittelyn peruste korkeakoulujen valtakunnallisessa tietovarannossa olisi tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta: käsittely olisi tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Lakisääteinen velvoite olisi tässä laissa säädetty tietovarannon ylläpitäminen.

Säännökseen lisättäisiin 3 momentti, jossa säädettäisiin siitä, kenen yhteisrekisterinpitäjän vastuulle mitkään tietosuojasetuksen edellyttämät velvollisuudet kuuluisivat. Korkeakoulut vastaisivat tietosuojasetuksen 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen, koska tietojen sisältö, virheettömyys ja ajantasaisuus ovat korkeakoulujen vastuulla. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaisi muista tietosuojasetuksessa säädettyistä velvollisuuksista. Yhteisrekisterinpitäjät voisivat sopia henkilötietojen käsittelystä kolmannen osapuolen kanssa toimeksiantotehtävänä, siten kuin tietosuojasetuksella säädetään. Käytännössä opetus- ja kulttuuriministeriö on valtuuttanut CSC-Tieteen tietotekniikan keskuksen kehittämään ja ylläpitämään korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon VIRTA-opintotietopalvelua.

6 luku Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelu

28 §. *Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun tarkoitus ja luovutettavat tiedot.*

Pykälän 2 momentin 1 kohtaa muutettaisiin siten, että opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla luovutettaisiin perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 7–9 §:ssä tarkoitettuja tietoja, lukuun ottamatta 9 §:n 5 momentissa tarkoitettuja tietoja. HOKS-tietoja ei luovutettaisi KOSKI-palvelun kautta vaan erillisestä palvelusta.

Pykälän 2 momentin 2 kohtaa muutettaisiin siten, että myös kokelaiden koesuoritukset ja niihin liittyvät arvostelumerkinnot olisivat lain 6 luvun mukaisen luovutuspalvelun piirissä. Kokelaat ja heidän huoltajansa tarvitsevat tietoa koesuoritusten arvostelusta sen arvioimiseksi, onko arvostelussa tapahtunut virheitä ja onko perusteita vaatia arvostelun uusimista. Nykyisin

mainittuja tietoja tulee pyytää Ylioppilastutkintolautakunnalta paikan päällä nähtäväksi tai paperikopiona.

Pykälän 2 momentin 4 kohtaan esitetään muutosta siten, että luovutettavia tietoja voisivat olla 25 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi muutkin 25 §:ssä tarkoitettut tiedot, siis tiedot, joiden tallentamisesta tietovarantoon korkeakoulu on erikseen sopinut tietovarantoa ylläpitävän opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Tällaisia tietoja voisivat olla esimerkiksi avoimen korkeakouluopetuksen opiskeluoikeuksia koskevat tiedot.

Koska tietoja luovutettaisiin vain rekisteröidylle itselleen tai hänen suostumuksellaan muulle taholle tai viranomaiselle tämän lakiin tai laissa säädettyyn tehtävään perustuvan tiedonsaantioikeuden nojalla, muutos mahdollistaisi palvelun tehokkaamman käytön ilman nykyistä suurempia riskejä. Ehdotettu muutos ei laajentaisi viranomaisen tiedonsaantioikeutta siitä, mikä viranomaiselle on säädetty laissa tai mihin viranomaisella on laissa säädetyn tehtävän nojalla oikeus. Rekisteröidyn mahdollisuutta saada itseään koskevia tietoja tai antaa suostumus tietojen luovuttamiseen muulle taholle ei olisi tarpeellista rajoittaa vain niihin tietoihin, joita korkeakoulujen on lain nojalla tallennettava tietovarantoon.

29 §. *Tietojen luovuttaminen palvelun avulla.* Säännöksen 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Koulutusrahaston nimi muutettaisiin Työllisyysrahastoksi. Koulutusrahasto yhdistyy työttömyysvakuutusrahaston kanssa 1.1.2019 ja sen nimi muuttuu Työllisyysrahastoksi. Eduskunta on hyväksynyt Työllisyysrahastoa koskevan hallituksen esityksen HE 53/2018 vp. 1 päivänä kesäkuuta 2018 työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön (TyVM 6/2018 vp) mukaisena.

1.2. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamiseksi

44 §. *Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma.* Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että koulutuksen järjestäjällä olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tieto opiskelijan aiemmista henkilökohtaisista osaamisen kehittämissuunnitelmista. Tämä olisi tarpeellista esimerkiksi, kun opiskelija siirtyy opiskelemaan toiseen koulutusorganisaatioon. Salassa pidettävistä tiedoista koulutuksen järjestäjällä olisi kuitenkin oikeus saada tieto vain siinä määrin kuin tiedot ovat välttämättömiä koulutuksen järjestäjän tehtävien hoitamiseksi.

Koulutuksen järjestäjä tarvitsee tietoja, jotta se voi toteuttaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:ssä säädetyn velvollisuutensa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen luonnetta on kuvailtu tämän esityksen lain valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä muutosesityksen 9 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Koulutuksen järjestäjällä olisi myös oikeus saada tietovarannosta valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa tarkoitettut tiedot opiskelijan aiemmin suorittamista opinnoista ja tutkinnoista. Niistä ei säädetä erikseen, koska tiedot ovat julkisia ja oikeus tiedon saantiin perustuu tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan eli käsittely olisi tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

107 §. *Arkaluonteisten tietojen käsittely.* Pykälän 5 momentin viittaus henkilötietolakiin muutettaisiin viittaukseksi tietosuojalakiin ja tietosuojasetukseen, jotka henkilötietolain kumoutuessa ovat yleissäädökset henkilötietojen käsittelyssä.

109 §. *Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevista asioissa.* Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen 6 momentiksi lisättäisiin sen työpaikan työnantajan edustajalle, jonka työpaikalla järjestetään tässä laissa tarkoitettua koulutusta käytännön työtehtävien yhteydessä taikka jonka työpaikalla osoitetaan tässä laissa tarkoitettulla tavalla osaamista tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa, salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tieto työpaikalla osaamista hankkivan tai osoittavan opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta.

Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävällä koulutuksella tarkoitetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 luvussa säädettyjä oppisopimuskoulutusta ja koulutusopimukseen perustuvaa koulutusta. Molemmissa tapauksissa koulutuksen järjestäjä on velvollinen huolehtimaan lain 70 ja 71 §:ssä tarkoitetuista sopimuksista sekä muista laissa säädettyistä oppisopimuksen ja koulutusopimukseen tekemisen edellytyksistä. Työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppisopimuskoulutuksessa ja koulutusopimukseen perustuvassa koulutuksessa käytännön työtehtävät ovat sellaisia, että opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaiset osaamistavoitteet voidaan niitä tekemällä saavuttaa. Samoin koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskelijalla on oikeus saada eri oppimisympäristöissä sellaista opetusta ja ohjausta, joka mahdollistaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisen. Oppisopimukseen ja koulutusopimukseen tulee liittää opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma siltä osin kuin se koskee oppisopimuskoulutusta tai koulutusopimukseen perustuvaa koulutusta.

Osaamisen osoittamisella käytännön työtehtäviä tekemällä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa tarkoitetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:ssä tarkoitettua näyttöä. Näytössä opiskelija osoittaa, miten hyvin hän on saavuttanut tutkinnon perusteissa määritellyn keskeisen ammattitaidon tai osaamisen. Koulutuksen järjestäjä vastaa näytön toteuttamisesta. Näyttö toteutetaan työpaikoilla käytännön työtilanteissa. Perustellusta syystä näyttö voidaan kuitenkin järjestää myös muualla kuin työpaikalla. Näyttöympäristön tulee mahdollistaa tutkinnon perusteissa määrätyn osaamisen osoittaminen.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 45 §:n mukaan työnantaja tai muu työpaikan edustaja osallistuu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen, jos koulutus järjestetään oppisopimuskoulutuksena tai koulutusopimukseen perustuvana koulutuksena taikka osaaminen osoitetaan työpaikalla. Näin ollen ehdotus uudeksi 109 §:n 6 momentiksi ei synnytä työpaikalle oikeutta uuteen tietoon, vaan ainoastaan tarkentaa aiempaa sääntelyä.

Tiedolla työpaikalla osaamista hankkivan tai osoittavan opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta tarkoitettaisiin valtioneuvoston ammatillisesta koulutuksesta antaman asetuksen 9 §:ssä tarkoitettuja henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittäviä vähimmäistietoja, jotka tallennettaisiin laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä tarkoitettuun ammatillisen koulutuksen tietovarantoon.

Tiedot, joita työpaikan edustajalla olisi oikeus saada, olisivat erilaiset riippuen siitä, missä asemassa työpaikka olisi suhteessa opiskelijaan. Oppisopimus- tai koulutusopimustyöpaikan tiedonsaantitarve olisi laajempi, kuin työpaikan, jossa opiskelija suorittaa näytön. Molemmissa tapauksissa tiedon saaminen kohdistuisi ainoastaan siihen tutkinnon osaan tai niihin tutkinnon osiin, joiden osalta opiskelija on hankkimassa tai osoittamassa osaamista. Työpaikalla ei olisi oikeutta saada sellaista opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan

merkittävää tietoa, joka ei liity työpaikalla järjestettävään koulutukseen tai osaamisen osoittamiseen työpaikalla.

Työpaikalla järjestettävän koulutuksen osalta työpaikalla ei olisi yleensä tarvetta saada tietoa opiskelijalle tarvittaessa järjestettävistä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 63 §:ssä tarkoitetuista opiskeluvaihtoehtoja tukevista opinnoista. Samoin työpaikalla ei olisi tarvetta saada tietoa opiskelijalle mahdollisesti tarjottavan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 64 §:ssä tarkoitettujen erityisten tuen sisällöstä muilta osin, kun siltä osin, kun tuen tarpeet liittyvät kyseessä olevaan työpaikalla tapahtuvaan osaamisen hankkimiseen tietyn tutkinnon osassa tai osissa. Samoin tieto ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamisesta taikka osaamisen arvioinnin mukauttamisesta tai yksilöllisestä osaamisen arvioinnista annettaisiin työpaikalle vain siltä osin kuin se liittyisi työpaikalla hankittavaan osaamiseen. Tieto ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 54 §:ssä tarkoitetuista osaamisen arvioijista ei yleensä liittyisi työpaikalla järjestettävään koulutukseen,

Osaamisen osoittamiseen työpaikalla liittyisi tieto suoritettavasta tutkinnosta, valmentavasta koulutuksesta taikka ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettua muuta ammatillisesta koulutuksesta. Samoin osaamisen osoittamiseen liittyisi tieto ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 54 §:ssä tarkoitetuista osaamisen arvioijista sekä muut tiedot näytöstä, siltä osin, kun kyse on näytöstä, joka suoritetaan sillä työpaikalla, jolle tietoja ollaan antamassa. Muiden näyttöjen tietoja ei pääsääntöisesti annettaisi. Samoin osaamisen osoittamiseen liittyisi tieto ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeamisesta taikka osaamisen arvioinnin mukauttamisesta tai yksilöllisestä osaamisen arvioinnista, siltä osin kuin se liittyisi kulloinkin kyseessä olevaan osaamisen osoittamiseen työpaikalla. Edellä mainittujen sijaan, työpaikalle, jossa osaaminen osoitetaan, ei kuuluisi esimerkiksi tieto erityisten tuen sisällöstä tai toimenpiteistä, ohjauksesta tai tuesta taikka opiskeluvaihtoehtoja tukevista opinnoista.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019. Lain 8 § Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 8 § sekä 2 §:n 1 momentin 2 kohta tulisivat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä elokuuta 2019.

3. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain (731/1999) 10 § turvaa yksityiselämän suojan perusoikeutena jokaiselle. Pykälän 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatun yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän harkintaa sitovia henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita rekisteröinnissä perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika henkilörekistereissä ja rekisteröidyn oikeusturva samoin kuin näiden seikkojen sääntelyn kattavuus ja yksityiskohtaisuus lain tasolla (ks. esim. PeVL 14/2002 vp, s. 2, PeVL 27/2006 vp, s. 2/I, PeVL 11/2016 vp, s. 8 ja PeVL 13/2016 vp, s.3-4). Perustuslakivaliokunta on todennut lailla säätämisen vaatimuksen ulottuvan myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 12/2002 vp, s. 5). Perustuslakivaliokunta on lisäksi pitänyt liian erittelemättömiä ja laaja-alaisia

Luonnos 2.7.2018

tiedonsaantioikeuksia koskevia säännöksiä perustuslain 10 §:n 1 momentin vastaisina (esim. PeVL 7/2000 vp, PeVL 14/2002 vp, PeVL 15/2002 vp ja PeVL 74/2002 vp).

Perustuslakivaliokunnan hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä antaman lausunnon (PeVL 31/2017) mukaan on syytä kiinnittää huomiota erityisesti siihen, että yksityiselämän suojaan kohdistuvia rajoituksia on arvioitava kulloisessakin sääntely-yhteydessä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa (ks. PeVL 42/2016 vp, s. 2—3 ja siinä viitatu lausunnot). Valiokunta on tämän vuoksi aikaisemmin arvioinut esimerkiksi arkaluonteisten tietojen käsittelyn sallimisen koskevan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp, s. 2/I), minkä johdosta esimerkiksi tällaisia tietoja sisältävien rekisterien perustamista on arvioitava perusoikeuksien rajoitusedellytysten, erityisesti rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden, kannalta (PeVL 29/2016 vp, s. 4—5 ja esimerkiksi PeVL 21/2012 vp, PeVL 47/2010 vp sekä PeVL 14/2009 vp). Valiokunta on antanut merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyn kattavuutta, täsmällisyyttä ja sisältöä (ks. esim. PeVL 38/2016 vp, s. 3). Tähän esitykseen sisältyvään tietovarannon sisällön laajentamista koskevaan 9 §:ään voi sisältyä voimassa olevan henkilötietolain 11 §:ssä tarkoitettuja arkaluontoiseksi luettavia tietoja, ja yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja arkaluontoisia tietoja.

Tietovarantoja koskevissa luvuissa ehdotetaan säädettäväksi tietovarantojen rekisterinpitäjistä ja yhteisrekisterinpitäjistä. Laissa on ehdotettu tarkasti määriteltäväksi toimijoiden vastuut, toimivalta ja velvoitteet. Laissa on tarkasti säädetty tallennettavista tiedoista. Laissa säädetään henkilötietojen luovuttamisesta, joka on mahdollista ainoastaan Opetushallituksen hallinnoiman luovutuspalvelun kautta. Luovutuspalvelun kautta tapahtuva tiedon luovutus tapahtuu aina valvotusti lakisäateisen perusteen nojalla, vaikka laissa ei ole yksilöity kaikkia viranomaistahoja, joille tietoja luovutetaan. Tietovarannon tietojen säilytysaika on laissa säädetty.

Ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon lisättäväksi ehdotettavat tiedot ovat tietoja, joita ammatillisen koulutuksen järjestäjät tuottavat ja tallentavat rekistereihinsä lakisäateisistä velvoitteistaan huolehtiessaan. Esitetyt lisäykset tallennettavaan tietoon eivät edellytä, että koulutuksen järjestäjät käsittelevät uusia henkilötietoja. Tietovarantoon tallennettavia henkilötietoja käytetään viranomaisten lakisäateisten tehtävien suorittamiseen, kuten hallinnollisten päätösten tekemiseen. Lisäksi yksilö voi itse hyödyntää tietoja palvelun kautta esimerkiksi hakeutuessaan opiskelemaan tai hakiessaan töitä. Ilman tietovarantoa tiedot hankittaisiin suoraan koulutuksen järjestäjiltä tai opiskelijoilta. Tietovarannon tietojen käyttötarkoitus perustuu siten paitsi lakisäateisiin viranomaistarpeisiin, yksilön omiin tarpeisiin.

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavat tiedot ovat pääosin julkisia, mutta tietovaranto sisältää osittain myös salassa pidettäviä tietoja. Salassa pidettäviä tietoja voidaan luovuttaa tietovarannosta vain, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään.

Tietojen toissijaisen käytön on täytettävä yleisessä tietosuojasetuksessa asetetut edellytykset. Kun tietoja käsitellään muussa kuin ensisijaisessa käyttötarkoituksessa, tietojen käsittelyn on oltava asetuksen 5 artiklan mukaisesti yhteensopivaa alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa. Tietojen jatkokäsittelystä voidaan 6 artiklan 4 kohdan mukaan säätää jäsenvaltion lainsäädännössä, joka muodostaa demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeasuhteisen toimenpiteen asetuksen 23 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi. Näitä 23 artiklassa säädettyjä tavoitteita ovat muun muassa yleiseen etuun liittyvät tärkeät

Luonnos 2.7.2018

tavoitteet. Laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä on säädetty, että tietovarantoihin tallennettuja tietoja voidaan käyttää lisäksi koulutuksen arvioinnissa, tilastoinnissa ja seurannassa.

Edellä esitetyillä perusteilla esityksen on katsottava riittävällä tavalla turvaavan perustuslain 10 §:ssä yksityiselämän suojalle asetetut edellytykset. Esitys voitaneen käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

1.

Laki

valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 1—3 ja 5 §, 6 §:n 1 momentti, 8 §:n 2 momentti, 9 §, 10 §:n 1 momentti, 11 §, 18 §:n 1 ja 2 momentti, 24 ja 28 § ja 29 §:n 4 momentti, sekä
lisätään 5 §:ään uusi 3 momentti, 9 §:n 1 momenttiin uusi 5 kohta, 10 §:n 1 momenttiin uusi 3 kohta, jolloin nykyinen 3 kohta siirtyy 4 kohdaksi ja 11 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

1§

Lain tarkoitus

Lain tarkoituksena on:

- 1) mahdollistaa henkilön opinto- ja tutkintotietojen tietoturvallinen ja keskitetty sähköinen kokoaminen, käsittely ja luovuttaminen hänen itsensä ja tietoja tarvitsevien viranomaisten käytettäväksi;
- 2) turvata opinto- ja tutkintotietojen yhdenmukaisuus ja luotettavuus sekä tehostaa hallinnon toimintaa;
- 3) edistää koulutukseen hakeutumista, aiemmin opitun tunnistamista ja tunnustamista sekä elinikäistä oppimista.

2 §

Sovellettamisala

Tätä lakia sovelletaan koulutukseen ja tutkintoihin, joista säädetään:

- 1) perusopetuslaissa (628/1998);
- 2) lukiolaissa (/);
- 3) ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005);
- 4) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017);
- 5) ammattikorkeakoululaissa (932/2014);
- 6) yliopistolaissa (558/2009).

Tässä laissa säädetään oppijanumerosta ja oppijanumerorekisteristä, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta, ylioppilastutkintorekisteristä, opiskelijavalintarekisteristä sekä korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta. Laissa säädetään myös Opetushallituksen ylläpitämästä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, käsiteltäessä tietoja tässä laissa tarkoitetuissa rekistereissä, tietovarannoissa ja palvelussa sovelletaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (2016/679) luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta, tietosuojalakia (/) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999).

3 §

Oppijanumero ja oppijanumerorekisteri

Oppijanumero on henkilölle annettava pysyvä tunnus, jota käytetään henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa tässä laissa tai varhaiskasvatuslaissa (/) tarkoitetussa tietovarannossa tarkoitettuja tietoja. Opetuksen, koulutuksen tai varhaiskasvatuksen järjestäjä, varhaiskasvatuksen palveluntuottaja taikka korkeakoulu voi käyttää oppijanumeroa henkilön yksilöintiin myös muissa lakisääteisissä tehtävissään.

Tallennettaessa henkilöstä ensimmäistä kertaa tässä laissa tarkoitettuja tietoja tiedon tallentajan tulee kysyä Opetushallitukselta henkilön oppijanumero. Jos henkilöllä ei ole oppijanumeroa, tulee Opetushallituksen luoda oppijanumero. Opetushallitus antaa oppijanumeron tiedoksi tiedon tallentajalle.

Oppijanumeroista muodostuu oppijanumerorekisteri. Oppijanumerorekisteriin tallennetaan lisäksi henkilön nimi sekä henkilötunnus tai muita yksilöimiseksi välttämättömiä tietoja. Oppijanumerorekisterin rekisterinpitäjä on Opetushallitus. Oppijanumero voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla. Oppijanumerorekisteriin tallennettavat tiedot säilytetään pysyvästi.

2 luku

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallinen tietovaranto

5 §

Tietovarannon yhteisrekisteripitäjät ja vastuiden jako

Tietovarannon yhteisrekisteripitäjiä ovat koulutuksen ja opetuksen järjestäjät sekä Opetushallitus. Koulutuksen ja opetuksen järjestäjien sekä Opetushallituksen rekisterinpittoon liittyvä vastuu jakautuu siten kuin tässä laissa tarkemmin säädetään. Opetushallitus vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta ja vastaavat niiden sisällöstä, virheettömyydestä ja ajantasaisuudesta.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät vastaavat tietosuoja-asetuksen 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista tietosuoja-asetuksessa säädettyistä velvollisuuksista.

Jos opetuksen tai koulutuksen järjestäjä lakkaa eivätkä kyseisen rekisterinpitäjän tehtävät siirry toiselle oikeushenkilölle, kyseisten tietovarantoon tallennettujen tietojen osalta rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus.

6 §

Tietojen tallentaminen tietovarantoon

Koulutuksen ja opetuksen järjestäjällä on velvollisuus tallentaa tietovarantoon 7–9 §:ssä tarkoitetut tiedot.

8 §

Lukiokoulutusta koskevat tiedot

Koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon myös tieto lukiolain 36 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kokeiden suorittamisesta ja opiskelijan arvioinnista.

9 §

Ammatillista koulutusta koskevat tiedot

Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan:

- 1) suoritettava tutkinto, tutkinnon osa tai osat taikka koulutus, mukaan lukien ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu muu ammatillinen koulutus;
- 2) tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen aloittaminen, väliaikainen keskeytyminen ja päättäminen;
- 3) suoritettavat tutkinnon ja koulutuksen osat ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueet sekä niiden laajuus, osaamisen arviointi sekä suoritettu tutkinto tai koulutus;
- 4) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 b §:ssä tarkoitetut opiskelijavuosien laskennassa tarvittavat tiedot sekä mainitussa laissa tarkoitetun perus- ja suoritusrahoituksen painotusperusteena käytettävät tiedot;
- 5) valtioneuvoston ammatillisesta koulutuksesta antaman asetuksen (673/2017) 9 §:ssä tarkoitetut henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävät vähimmäistiedot.

10 §

Tietojen luovuttaminen tietovarannosta

Tietovarannosta tietoja voidaan luovuttaa:

- 1) viranomaiselle, jolla lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja opetuksen tai koulutuksen järjestäjältä, salassa pidettäviä tietoja kuitenkin vain, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään;
 - 2) Työllisyysrahastolle siltä osin kuin sillä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja;
 - 3) oppisopimus- tai koulutussopimustyöpaikalle taikka työpaikalle, jossa ammatillisen koulutuksen opiskelija osoittaa osaamistaan, siltä osin kuin sillä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja;
 - 4) sille, jolla henkilön 29 §:n 5 momentissa tarkoitetun yksilöidyn suostumuksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja.
-

11 §

Tietovarannon tietojen säilytysaika

Opintojen väliaikaista keskeytymistä koskevat, henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kuuluvat sekä opetuksen ja koulutuksen rahoituksen myöntämistä varten tallennetut tiedot säilytetään kuitenkin ainoastaan viisi vuotta opintojen päättymisestä tai tutkinnon suorittamisesta.

4 luku

Opiskelijavalintarekisteri

18 §

Opiskelijavalintarekisterin yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako

Opiskelijavalintarekisterin yhteisrekisterinpitäjiä ovat Opetushallitus sekä yliopistot ja ammattikorkeakoulut 17 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta sekä ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjät 17 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta. Koulutuksen ja opetuksen järjestäjien, korkeakoulujen sekä Opetushallituksen rekisterinpitäminen liittyvä vastuu jakautuu siten kuin tässä laissa tarkemmin säädetään.

Opetushallitus vastaa opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta ja hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta sekä koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedottamisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä korkeakoulut toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta ja vastaavat niiden sisällöstä, virheettömyydestä ja ajantasaisuudesta. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä korkeakoulut vastaavat tietosuojasetuksen 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista tietosuojasetuksessa säädetyistä velvollisuuksista.

5 luku

Korkeakoulujen valtakunnallinen tietovaranto

24 §

Tietovarannon yhteisrekisteripitäjät ja vastuiden jako

Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat opetus- ja kulttuuriministeriö sekä järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen sekä opetus- ja kulttuuriministeriön rekisterinpitoon liittyvä vastuu jakautuu siten kuin tässä laissa tarkemmin säädetään. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta ja vastaavat niiden sisällöstä, virheettömyydestä ja ajantasaisuudesta.

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut vastaavat tietosuoja-asetuksen 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa muista tietosuoja-asetuksessa säädettyistä velvollisuuksista.

6 luku

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelu

28 §

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun tarkoitus ja luovutettavat tiedot

Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla luovutetaan:

- 1) perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 7–9 §:ssä tarkoitettuja tietoja, lukuun ottamatta 9 §:n 5 momentissa tarkoitettuja tietoja;
- 2) ylioppilastutkintorekisteriin sisältyviä 14 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja;
- 3) opiskelijavalintarekisteriin sisältyviä 19 §:ssä tarkoitettuja tietoja; sekä
- 4) korkeakoulujen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 25 §:ssä tarkoitettuja tietoja.

29 §

Tietojen luovuttaminen palvelun avulla

Tietoja voidaan 2 ja 3 momentin mukaisesti luovuttaa palvelun avulla myös Työllisyysrahastolle.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019. Sen 8 § sekä 2 §:n 1 momentin 2 kohta tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä elokuuta 2019.

2.

Laki

ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 44 §:n 2 momentti, 107 §:n 5 momentti, sekä
lisätään 109 §:ään uusi 6 momentti seuraavasti:

44 §

Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma

Koulutuksen järjestäjä vastaa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä. Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tieto opiskelijansa aiemmista henkilökohtaisista osaamisen kehittämissuunnitelmista, salassa pidettävistä tiedoista kuitenkin vain siinä määrin kuin tiedot ovat välttämättömiä sen tehtävien hoitamiseksi. Tiedolla tarkoitetaan valtioneuvoston ammatillisesta koulutuksesta antaman asetuksen (673/2017) 9 §:ssä tarkoitettuja henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittäviä vähimmäistietoja, jotka on tallennettu laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä tarkoitettuun ammatillisen koulutuksen tietovarantoon.

107 §

Arkaluonteisten tietojen käsittely

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan tietosuojalakia (/) sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (2016/679) luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta, jollei tässä laissa toisin säädetä.

109 §

Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevissa asioissa

Sen työpaikan työnantajan edustajalla, jonka työpaikalla järjestetään tässä laissa tarkoitettua koulutusta käytännön työtehtävien yhteydessä tai jonka työpaikalla osoitetaan tässä laissa tarkoitetulla tavalla osaamista tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa, on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tieto työpaikalla osaamista hankkivan tai osoittavan opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta. Tiedolla tarkoitetaan valtioneuvoston ammatillisesta koulutuksesta antaman asetuksen 9 §:ssä tarkoitettuja henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittäviä vähimmäistietoja, jotka on tallennettu laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä tarkoitettuun ammatillisen koulutuksen tietovarantoon. Työpaikalla ei kuitenkaan ole oikeutta saada sellaista opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittyä tietoa, joka ei liity työpaikalla järjestettävään koulutukseen tai osaamisen osoittamiseen työpaikalla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

Pääministeri

Juha Sipilä

Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen

Laki

valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 1—3 ja 5 §, 6 §:n 1 momentti, 8 §:n 2 momentti, 9 §, 10 §:n 1 momentti, 11 §, 18 §:n 1 ja 2 momentti, 24 ja 28 § ja 29 §:n 4 momentti, sekä
lisätään 5 §:ään uusi 3 momentti, 9 §:n 1 momenttiin uusi 5 kohta, 10 §:n 1 momenttiin uusi 3 kohta, jolloin nykyinen 3 kohta siirtyy 4 kohdaksi ja 11 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
<p>1 luku</p> <p>Yleiset säännökset</p> <p>1 §</p> <p><i>Lain tarkoitus</i></p> <p>Lain tarkoituksena on:</p> <p>1) mahdollistaa henkilön opintosuoritus- ja tutkintotietojen tietoturvallinen ja keskitetty sähköinen kokoaminen, käsittely ja luovuttaminen hänen itsensä ja tietoja tarvitsevien viranomaisten käytettäväksi;</p> <p>2) turvata opintosuoritus- ja tutkintotietojen yhdenmukaisuus ja luotettavuus sekä tehostaa hallinnon toimintaa;</p> <p>3) edistää koulutukseen hakeutumista, aiemmin opitun tunnistamista ja tunnustamista sekä elinikäistä oppimista.</p>	<p>1 luku</p> <p>Yleiset säännökset</p> <p>1 §</p> <p><i>Lain tarkoitus</i></p> <p>Lain tarkoituksena on:</p> <p>1) mahdollistaa henkilön opinto- ja tutkintotietojen tietoturvallinen ja keskitetty sähköinen kokoaminen, käsittely ja luovuttaminen hänen itsensä ja tietoja tarvitsevien viranomaisten käytettäväksi;</p> <p>2) turvata opinto- ja tutkintotietojen yhdenmukaisuus ja luotettavuus sekä tehostaa hallinnon toimintaa;</p> <p>3) edistää koulutukseen hakeutumista, aiemmin opitun tunnistamista ja tunnustamista sekä elinikäistä oppimista.</p>

2 § <i>Soveltamisala</i>	2 § <i>Soveltamisala</i>
<p>Tätä lakia sovelletaan koulutukseen ja tutkintoihin, joista säädetään:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) perusopetuslaissa (628/1998); 2) lukiolaissa (629/1998); 3) ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005); 4) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017); 5) ammattikorkeakoululaissa (932/2014); 6) yliopistolaisissa (558/2009). <p>Tässä laissa säädetään oppijanumerosta ja oppijanumerorekisteristä, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta, ylioppilastutkintorekisteristä, opiskelijavalintarekisteristä sekä korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta. Laissa säädetään myös Opetushallituksen ylläpitämästä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta.</p> <p>Jollei tässä laissa toisin säädetä, käsiteltäessä tietoja tässä laissa tarkoitetuissa rekistereissä, tietovarannoissa ja palvelussa sovelletaan henkilötietolakiä (523/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999).</p>	<p>Tätä lakia sovelletaan koulutukseen ja tutkintoihin, joista säädetään:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) perusopetuslaissa (628/1998); 2) lukiolaissa (/); 3) ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005); 4) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017); 5) ammattikorkeakoululaissa (932/2014); 6) yliopistolaisissa (558/2009). <p>Tässä laissa säädetään oppijanumerosta ja oppijanumerorekisteristä, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta, ylioppilastutkintorekisteristä, opiskelijavalintarekisteristä sekä korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta. Laissa säädetään myös Opetushallituksen ylläpitämästä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta.</p> <p>Jollei tässä laissa toisin säädetä, käsiteltäessä tietoja tässä laissa tarkoitetuissa rekistereissä, tietovarannoissa ja palvelussa sovelletaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (2016/679) luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta, tietosuojalakia (/) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999).</p>

<p>3 §</p> <p><i>Oppijanumero ja oppijanumerorekisteri</i></p> <p>Oppijanumero on henkilölle annettava pysyvä tunnus, jota käytetään henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa tässä laissa tarkoitettuja tietoja.</p> <p>Tallennettaessa henkilöstä ensimmäistä kertaa tässä laissa tarkoitettuja tietoja tiedon tallentajan tulee kysyä Opetushallitukselta henkilön oppijanumero. Jos henkilöllä ei ole oppijanumeroa, tulee Opetushallituksen luoda oppijanumero. Opetushallitus antaa oppijanumeron tiedoksi tiedon tallentajalle.</p> <p>Oppijanumeroista muodostuu oppijanumerorekisteri. Oppijanumerorekisteriin tallennetaan lisäksi henkilön nimi sekä henkilötunnus tai muita yksilöimiseksi tarvittavia tietoja. Oppijanumerorekisteriä pitää Opetushallitus. Oppijanumero voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla. Oppijanumerorekisteriin tallennettavat tiedot säilytetään pysyvästi.</p>	<p>3 §</p> <p><i>Oppijanumero ja oppijanumerorekisteri</i></p> <p>Oppijanumero on henkilölle annettava pysyvä tunnus, jota käytetään henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa tässä laissa tai varhaiskasvatuslaissa (—/—) tarkoitetussa tietovarannossa tarkoitettuja tietoja. Opetuksen, koulutuksen tai varhaiskasvatuksen järjestäjä, varhaiskasvatuksen palveluntuottaja taikka korkeakoulu voi käyttää oppijanumeroa henkilön yksilöintiin myös muissa lakisääteisissä tehtävissään.</p> <p>Tallennettaessa henkilöstä ensimmäistä kertaa tässä laissa tarkoitettuja tietoja tiedon tallentajan tulee kysyä Opetushallitukselta henkilön oppijanumero. Jos henkilöllä ei ole oppijanumeroa, tulee Opetushallituksen luoda oppijanumero. Opetushallitus antaa oppijanumeron tiedoksi tiedon tallentajalle.</p> <p>Oppijanumeroista muodostuu oppijanumerorekisteri. Oppijanumerorekisteriin tallennetaan lisäksi henkilön nimi sekä henkilötunnus tai muita yksilöimiseksi välttämättömiä tietoja. Oppijanumerorekisterin rekisterinpitäjä on Opetushallitus. Oppijanumero voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla. Oppijanumerorekisteriin tallennettavat tiedot säilytetään pysyvästi.</p>
--	--

<p style="text-align: center;">2 luku</p> <p style="text-align: center;">Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallinen tietovaranto</p> <p style="text-align: center;">5 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Tietovarannon tekninen ylläpitäjä ja rekisterinpitäjät</i></p> <p>Tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä toimii Opetushallitus. Opetushallitus vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Opetushallitus vastaa myös tietovarannon käytettävyydestä, eheydestä ja muuttumattomuudesta sekä suojaamisesta ja säilyttämisestä.</p> <p>Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta ja vastaavat niiden sisällöstä ja virheettömyydestä. Rekisterinpitäjän on huolehdittava, että tallennettavat tiedot ovat ajantasaisia.</p> <p>Jos 2 momentissa tarkoitettu rekisterinpitäjä lakkaa eivätkä kyseisen rekisterinpitäjän tehtävät siirry toiselle oikeushenkilölle, kyseisten tietovarantoon tallennettujen tietojen osalta rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus.</p>	<p style="text-align: center;">2 luku</p> <p style="text-align: center;">Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallinen tietovaranto</p> <p style="text-align: center;">5 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako</i></p> <p><i>Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat koulutuksen ja opetuksen järjestäjät sekä Opetushallitus. Koulutuksen ja opetuksen järjestäjien sekä Opetushallituksen rekisterinpitäminen liittyy vastuu jakautuu siten kuin tässä laissa tarkemmin säädetään. Opetushallitus vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.</i></p> <p>Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta ja vastaavat niiden sisällöstä, virheettömyydestä ja ajantasaisuudesta.</p> <p><i>Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät vastaavat tietosuojasetuksen 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista tietosuojasetuksessa säädetyistä velvollisuuksista.</i></p> <p>Jos opetuksen tai koulutuksen järjestäjä lakkaa eivätkä kyseisen rekisterinpitäjän tehtävät siirry toiselle oikeushenkilölle, kyseisten tietovarantoon tallennettujen tietojen osalta rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus.</p>
---	--

6 §	6 §
<i>Tietojen tallentaminen tietovarantoon</i>	<i>Tietojen tallentaminen tietovarantoon</i>
Rekisterinpitäjällä on velvollisuus tallentaa tietovarantoon 7–9 §:ssä tarkoitetut tiedot.	<i>Koulutuksen ja opetuksen järjestäjällä on velvollisuus tallentaa tietovarantoon 7–9 §:ssä tarkoitetut tiedot.</i>
8 §	8 §
<i>Lukiokoulutusta koskevat tiedot</i>	<i>Lukiokoulutusta koskevat tiedot</i>
Koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon myös tieto lukiolain 12 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kokeiden suorittamisesta ja opiskelijan arvioinnista.	Koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon myös tieto lukiolain 36 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kokeiden suorittamisesta ja opiskelijan arvioinnista.
9 §	9 §
<i>Ammatillista koulutusta koskevat tiedot</i>	<i>Ammatillista koulutusta koskevat tiedot</i>
Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan:	Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän on tallennettava tietovarantoon seuraavat tiedot ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisessa koulutuksessa olevista opiskelijoistaan:
1) suoritettava tutkinto, tutkinnon osa tai osat taikka koulutus;	1) suoritettava tutkinto, tutkinnon osa tai osat taikka koulutus, <i>mukaan lukien ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettu muu ammatillinen koulutus;</i>
2) tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen aloittaminen, väliaikainen keskeytyminen ja päättymisen;	2) tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen aloittaminen, väliaikainen keskeytyminen ja päättymisen;
3) suoritettavat tutkinnon ja koulutuksen osat ja yhteisten tutkinnon osien osat alueet sekä niiden laajuus, osaamisen arviointi sekä suoritettu tutkinto tai koulutus;	3) suoritettavat tutkinnon ja koulutuksen osat ja yhteisten tutkinnon osien osat alueet sekä niiden laajuus, osaamisen arviointi sekä suoritettu tutkinto tai koulutus;
4) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 b §:ssä tarkoitetut opiskelijavuosien laskennassa tarvittavat tiedot sekä mainitussa laissa	4) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 b §:ssä tarkoitetut opiskelijavuosien laskennassa tarvittavat tiedot sekä mainitussa laissa

<p>tarkoitettun perus- ja suoritusrahoituksen painotusperusteena käytettävät tiedot.</p>	<p>tarkoitettun perus- ja suoritusrahoituksen painotusperusteena käytettävät tiedot;</p>
<p style="text-align: center;"><i>10 §</i></p>	<p><i>5) valtioneuvoston ammatillisesta koulutuksesta antaman asetuksen (673/2017) 9 §:ssä tarkoitettut henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittävät vähimmäistiedot.</i></p>
<p style="text-align: center;"><i>Tietojen luovuttaminen tietovarannosta</i></p>	<p style="text-align: center;"><i>10 §</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Tietojen luovuttaminen tietovarannosta</i></p>
<p>Tietovarannosta tietoja voidaan luovuttaa:</p>	<p>Tietovarannosta tietoja voidaan luovuttaa:</p>
<p>1) viranomaiselle, jolla lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja opetuksen tai koulutuksen järjestäjältä, salassa pidettäviä tietoja kuitenkin vain, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään;</p>	<p>1) viranomaiselle, jolla lain säännöksen tai laissa säädetyn tehtävänsä perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja opetuksen tai koulutuksen järjestäjältä, salassa pidettäviä tietoja kuitenkin vain, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään;</p>
<p>2) Koulutusrahastolle siltä osin kuin sillä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja;</p>	<p>2) Työllisyysrahastolle siltä osin kuin sillä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja;</p>
<p>3) sille, jolla henkilön 29 §:n 5 momentissa tarkoitettun yksilöidyn suostumuksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja.</p>	<p>3) oppisopimus- tai koulutussopimustyöpaikalle taikka työpaikalle, jossa ammatillisen koulutuksen opiskelija osoittaa osaamistaan, siltä osin kuin sillä on lain säännöksen perusteella oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja;</p>
<p>-----</p>	<p>4) sille, jolla henkilön 29 §:n 5 momentissa tarkoitettun yksilöidyn suostumuksen perusteella on oikeus saada tietovarantoon sisältyviä tietoja.</p> <p>-----</p>

<p><i>11 §</i></p> <p><i>Tietovarannon tietojen säilytysaika</i></p> <hr/> <p>Opintojen väliaikaista keskeytymistä koskevat sekä opetuksen ja koulutuksen rahoituksen myöntämistä varten tallennetut tiedot säilytetään kuitenkin ainoastaan viisi vuotta opintojen päättymisestä tai tutkinnon suorittamisesta.</p> <p style="text-align: center;">4 luku</p> <p style="text-align: center;">Opiskelijavalintarekisteri</p> <p style="text-align: center;"><i>18 §</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Opiskelijavalintarekisterin rekisterinpitäjä</i></p> <p>Opiskelijavalintarekisteriä pitää Opetushallitus. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut osallistuvat rekisterinpitoon 17 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta ja ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjät 17 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta.</p> <p>Opetushallitus vastaa opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta ja hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta sekä koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedottamisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta.</p> <hr/>	<p><i>11 §</i></p> <p><i>Tietovarannon tietojen säilytysaika</i></p> <hr/> <p>Opintojen väliaikaista keskeytymistä koskevat, henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kuuluvat sekä opetuksen ja koulutuksen rahoituksen myöntämistä varten tallennetut tiedot säilytetään kuitenkin ainoastaan viisi vuotta opintojen päättymisestä tai tutkinnon suorittamisesta.</p> <p style="text-align: center;">4 luku</p> <p style="text-align: center;">Opiskelijavalintarekisteri</p> <p style="text-align: center;"><i>18 §</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Opiskelijavalintarekisterin yhteisrekisterinpitäjät ja vastuiden jako</i></p> <p><i>Opiskelijavalintarekisterin yhteisrekisterinpitäjiä ovat Opetushallitus sekä yliopistot ja ammattikorkeakoulut 17 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta sekä ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen lisäopetuksen järjestäjät 17 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetun osarekisterin osalta. Koulutuksen ja opetuksen järjestäjien, korkeakoulujen sekä Opetushallituksen rekisterinpitoon liittyvä vastuu jakautuu siten kuin tässä laissa tarkemmin säädetään.</i></p> <p>Opetushallitus vastaa opiskelijavalintarekisterin tietojen kokoamisesta ja hakujärjestelmien valtakunnallisesta toteutuksesta sekä koulutukseen hakemiseen ja opiskelijaksi ottamiseen liittyvästä yleisestä tiedottamisesta, ohjauksesta ja neuvonnasta. <i>Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä korkeakoulut toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta ja vastaavat niiden sisällöstä, virheettömyydestä ja ajantasaisuudesta. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät sekä</i></p>
--	---

<p style="text-align: center;">5 luku</p> <p style="text-align: center;">Korkeakoulujen valtakunnallinen tietovaranto</p> <p style="text-align: center;">24 §</p> <p style="text-align: center;"><i>Korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon tekninen ylläpitäjä ja rekisterinpitäjät</i></p> <p>Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa tietovarannon teknisenä ylläpitäjänä tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Tietovarannon tekninen ylläpitäjä vastaa tietovarannon käytettävyydestä, eheydestä ja muuttumattomuudesta sekä suojaamisesta ja säilyttämisestä. Teknisellä ylläpitäjällä ei ole oikeutta määrätä tietovarannossa säilytettävistä tiedoista eikä luovuttaa niitä, ellei tässä laissa toisin säädetä.</p> <p>Korkeakoulut toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä omien tietojensa osalta ja vastaavat järjestelmään tallentamiensa tietojen sisällöstä ja virheettömyydestä.</p>	<p><i>korkeakoulut vastaavat tietosuoja-asetuksen 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetushallitus vastaa muista tietosuoja-asetuksessa säädettyistä velvollisuuksista.</i></p> <hr/> <p style="text-align: center;">5 luku</p> <p style="text-align: center;">Korkeakoulujen valtakunnallinen tietovaranto</p> <p style="text-align: center;">24 §</p> <p style="text-align: center;">Tietovarannon yhteisrekisteripitäjät ja vastuiden jako</p> <p><i>Tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä ovat opetus- ja kulttuuriministeriö sekä järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen sekä opetus- ja kulttuuriministeriön rekisterinpitoon liittyvä vastuu jakautuu siten kuin tässä laissa tarkemmin säädetään. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa tietovarannon yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten.</i></p> <p><i>Yliopistot ja ammattikorkeakoulut toimivat tallennetun tiedon rekisterinpitäjinä järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta ja vastaavat niiden sisällöstä, virheettömyydestä ja ajantasaisuudesta.</i></p> <p><i>Yliopistot ja ammattikorkeakoulut vastaavat tietosuoja-asetuksen 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa muista tietosuoja-asetuksessa säädettyistä velvollisuuksista.</i></p>
---	---

<p>6 luku</p> <p>Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelu</p> <p>28 §</p> <p><i>Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun tarkoitus ja luovutettavat tiedot</i></p>	<p>6 luku</p> <p>Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelu</p> <p>28 §</p> <p><i>Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun tarkoitus ja luovutettavat tiedot</i></p>
<p>Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla luovutetaan:</p> <p>1) perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 7–9 §:ssä tarkoitettuja tietoja;</p> <p>2) ylioppilastutkintorekisteriin sisältyviä 14 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja lukuun ottamatta koesuorituksia ja arvostelumerkintöjä;</p> <p>3) opiskelijavalintarekisteriin sisältyviä 19 §:ssä tarkoitettuja tietoja; sekä</p> <p>4) korkeakoulujen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 25 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja.</p>	<p>Opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla luovutetaan:</p> <p>1) perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 7–9 §:ssä tarkoitettuja tietoja, lukuun ottamatta 9 §:n 5 momentissa tarkoitettuja tietoja;</p> <p>2) ylioppilastutkintorekisteriin sisältyviä 14 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja;</p> <p>3) opiskelijavalintarekisteriin sisältyviä 19 §:ssä tarkoitettuja tietoja; sekä</p> <p>4) korkeakoulujen valtakunnalliseen tietovarantoon sisältyviä 25 §:ssä tarkoitettuja tietoja.</p>
<p>29 §</p> <p><i>Tietojen luovuttaminen palvelun avulla</i></p>	<p>29 §</p> <p><i>Tietojen luovuttaminen palvelun avulla</i></p>
<p>Tietoja voidaan 2 ja 3 momentin mukaisesti luovuttaa palvelun avulla myös Koulutusrahastolle.</p>	<p>Tietoja voidaan 2 ja 3 momentin mukaisesti luovuttaa palvelun avulla myös Työllisyysrahastolle.</p>
	<p>---</p> <p><i>Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 8 § sekä 2 §:n 1 momentin 2 kohta tulevat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä elokuuta 2019.</i></p>

Laki

ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 44 §:n 2 momentti,
107 §:n 5 momentti, sekä
lisätään 109 §:ään uusi 6 momentti seuraavasti:

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
<p>5 luku</p> <p>Henkilökohtaistaminen</p> <p>44 §</p> <p><i>Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma</i></p>	<p>5 luku</p> <p>Henkilökohtaistaminen</p> <p>44 §</p> <p><i>Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma</i></p>
<p>Koulutuksen järjestäjä vastaa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä.</p>	<p>Koulutuksen järjestäjä vastaa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä. Koulutuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tieto opiskelijansa aiemmista henkilökohtaisista osaamisen kehittämissuunnitelmista, salassa pidettävistä tiedoista kuitenkin vain siinä määrin kuin tiedot ovat välttämättömiä sen tehtävien hoitamiseksi. Tiedolla tarkoitetaan valtioneuvoston ammattillisesta koulutuksesta antaman asetuksen (673/2017) 9 §:ssä tarkoitettuja henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittäviä vähimmäistietoja, jotka on tallennettu laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä tarkoitettuun ammatillisen koulutuksen tietovarantoon.</p>

11 luku	11 luku
Tietojen käsittely ja luovuttaminen	Tietojen käsittely ja luovuttaminen
<i>107 §</i>	<i>107 §</i>
<i>Arkaluonteisten tietojen käsittely</i>	<i>Arkaluonteisten tietojen käsittely</i>
<hr/>	
Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä.	Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan tietosuojalakia (/) sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (2016/679) luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta, jollei tässä laissa toisin säädetä.
<i>109 §</i>	<i>109 §</i>
<i>Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevissa asioissa</i>	<i>Tietojensaantioikeus opiskelijaa koskevissa asioissa</i>
<hr/>	
	<i>Sen työpaikan työnantajan edustajalla, jonka työpaikalla järjestetään tässä laissa tarkoitettua koulutusta käytännön työtehtävien yhteydessä tai jonka työpaikalla osoitetaan tässä laissa tarkoitettulla tavalla osaamista tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa, on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tieto työpaikalla osaamista hankkivan tai osoittavan opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta. Tiedolla tarkoitetaan valtioneuvoston ammatillisesta koulutuksesta antaman asetuksen 9 §:ssä tarkoitettuja henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittäviä vähimmäistietoja, jotka on tallennettu laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä tarkoitettuun ammatillisen koulutuksen tietovarantoon. Työpaikalla ei kuitenkaan ole oikeutta saada sellaista opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan merkittyä tietoa, joka ei liity työpaikalla järjestettävään koulutukseen tai osaamisen osoittamiseen työpaikalla.</i>

Luonnos 2.7.2018

	<i>Tämä laki tulee voimaan ---- kuuta 20 . päivänä</i>
--	--